Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 207 (15830) | 1981 оной сентябриин 8, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ШУХАЛА БАРИЛГАНУУД

...лай ажахын һалбаринууд хоорондоо нягта холбоо... һаршагүй шухала харилсаатай нэгэн ниитэ ком... мүнөө үедэ болонхой. Тиимэһээ үйлэдбэриин, соё... ажаһуудалай барилгануудай туһаламжын албанай ...ануудтай нэгэн доро баригдажа, суг хамта ашаг... оруулагдаха байһаниинь ехэ удха шанартай. ...гэхэдэ, жэшээнь, завод гү, али фабрика, һургуули ... байрын томо гэр баряад, харин тэдэнэй хэрэглэ... муухай уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдэй барилга ...гүй һаа, тэдэмнайшье ашаглалгада саг соогоо ...ий байна бшуу.

...ай жэлнүүдтэ энэ гүрэн түрын удха шанартай ...лда — байгаалиие хамгаалха, оронойнгоо уһанай ...ие арюун сэбэр байлгаха асуудалда айхабтар ехэ ...ы хандуулагдадаг болоо. Оршон тойронхи бай... ...е сахин хамгаалха ба гамтай зүбөөр хэрэглэхэ ... тусхай бүлэг манай ороной шэнэ Конституци до... оруулагдаһан байна. Байгал шадар оршодог манай ...икада тус асуудал илангаяа ехэ удхатай, харюу... ...ай, сэхэ хабаатай болоно гээшэ. Ушар юуб гэхэдэ, ... далай шадарай байгаалиин баялигуудые сахин ...лха ба эзэн ёһоор, гамтайгаар ашаглаха тухай ... ехэ тогтоолнуудые КПСС-эй Центральна ...ет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан ... байна ха юм. Тэдэниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ... Буряад оронойнмнай партийна, совет болон ажа... ...хы органуудай, ажалша хүн бүхэнэй ба олониитын ... уялга, нэрэ хүндын хэрэг мүн гэжэ онсо тэмдэг...

...һээ уламжалан, манай республика дотор һүүлэй ...дтэ энэ талаар нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри ...гдажа байнхай. Жэшээнь, юһэдэхи, арбадахи тү... жэлнүүдэй туршада Байгалда шудхадаг уһые ар... хамгаалха, сэбэрлэхэ хэрэгтэ бүхы дээрээ 74 мил... түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа. Тиигэжэ республи... 77 промышленна, хүдөө ажахын предприя... ...лон организацинуудта, хото городууд болон хүдөө ...удташье хамаагүй уһа сэбэрлэхэ 86 объект бариг... ашаглалгада тушаагдаа. Энээнэй ашаар, хэрбээ ...ондо промышленностиин хэрэглэһэн, мүн ажаһуу... 44 мянган кубометр муухай уһан сүүдхэдэ сэбэр... ...ог байгаа һаа, мүнөө 191 мянган кубометр уһан сэ... ...дэг болоо.

...ан нэгэдэхишье табан жэлдэ тус шэглэлээр нилээд ...ын хэгдэхээр хараалагдана. Гансал манай респуб... дотор муухай болоһон уһа сэбэрлэхэ элдэб барил... ...та 90 миллионһоо дээшэ түхэриг гаргашалаг... түсэблэгдэнэ. Тиимэһээ иимэ ехэ мүнгэ зөөри ... тулада гаргашалагданаб, энээнһээ манай орон ямар ...шаг абанаб гэжэ. Байгал далаймнай хэтэдээ арюун ... байха болоно гэжэ хүн бүхэн ойлгохо ёһотой.

...лтал энэ гүрэн түрын ехэ удха шанартай асуудал ...р ойлгоһон газарта хэрэг урагшатайгаар шиидхэг... Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, Тимлюйн ас... ...ентнэ зүйлнүүдэй завод, Гусиноозёрскын ГРЭС ... Хяагта хотын предприятинууд ехэ юумэ хэһэн, ...һээ уһа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүдынь һайнаар хү... байнхай. Энэ талаар локомотив-вагон сэлбэн барил... авиационно заводуудта бага бэшэ хэмжээнэй хүдэл... хэгдээ.

...шье нютагаймнай уһанай баялигые аршалан хамгаал... сэбэрлэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ дутагдалнууд, шиидхэг... асуудалнууд үзэгдэһөөр зандаа. Нэн түрүүн юун ...хэлэлтэйб гэхэдэ, барижа дүүргэгдэһэн зарим тү... ...нүүд удаан болзорой туршада хүдэлнэгүй. Бай... ...ной эхиндэ, жэшээнь, уһа сэбэрлэхэ 83 түхеэрэлгэ... ороойдоол 79-ниинь хүдэлжэ байгаа бшуу. Хаа... саада тээ ашаглалгада тушаагдаһан аад, Баян-Го... Хүдэри-Сомоной тоһоной заводуудай, Байгалай мо... баазын, «Бурятпромжилводстрой» трестын түмэр... зүйлнүүдэй заводой уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдэй ... болотороо бодото дээрээ хүдэлжэ эхилээгүйнь гай... Ашаглалгада оруулалгын һүүлшын багахан хэм... хүдэлмэрине 2—3 жэлэй туршада тэдэ хэжэ байн...

...дохёор олохон түхеэрэлгэнүүд хүсэд хүсэндөө ашаг... ...гүй, эбдэрхэ, һаатаха ушарнууд олон үзэгдэнэ. Тии... ушарнуудһаа боложо, бузарлагдаһан муухай уһа Үдэ, ... мүрэн руу сэхэ гаргаха баримтанууд олон үзэг... Иимэ байдал мяха-консервын, Баргажанай-Алагай ... комбинадуудта, Хэжэнгын, Кабанскын, Зага... тоһоной заводуудта оло дахин ушарна. Һүүлэй һүүл... Байгалай бассейновэ инспекци Загарайн, Хэжэнгын то... заводуудые саг зуура хааха баатай болоо бэлэй.

...балахяар, гол шухала асуудал гэхэдэ, уһа сэбэрлэ... ...хеэрэлгэнүүдэй барилга тон хангалтагүйгөөр ябуулаг... байна бшуу. КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Ми... ...нүүдэй Соведэй 1977 оной июлиин 21-нэй тогтоолоор ...бъект мүнөө баригдаад байха аад, оройдоол 11-ниинь ...гэжэ ашаглалгада оруулагдаа. Эдэ барилгануудта ...ондо 12,4 миллион түхэриг һомологдоһон байгаа. ... байгша оной долоон һарын туршада оройдоол 3,5 ... түхэригынь ашаглагдаа. Илангаяа Сэлэнгын ...а барилгын хүдэлмэри муугаар, аалиар ябуулагдана. ... энэ предприятиин хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-... дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй урда тоо... хангалтагүй хүдэлмэриингөө түлөө шанга доогодол... ...уртэһэн байха юм. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Пар... хиналтын комитедэй энэ шухала барилгануудые саг ... хинажа, шалгажа байдагынь тус асуудалай ямар ...ха шанартай байһые ушөө дахин гэршэлжэ үгэнэ...

...галай модоной баазын, мебелиин болон модо болбо... ...гын комбинадай, нооһо угаадаг фабрикын, Сэлэн... ...н заһабарилгын-механическа заводой, Наушкиин мя... комбинадай, Улаан-Үдын уһа сэбэрлэхэ түхеэрэл... хоёрдохи ээлжээнэй болон бусад предприятинүүдэй ...анууд эбсэшэгүй удаанаар хэгдэнэ, жэл бүри һомо... ...һон мүнгэ зөөри гүйсэд ашаглагданагүй. Энээнһээ ...о, бэлэн болгогдоһон соёлой-ажаһуудалай объект... сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые барижа дүүргээгүй ..., саг соогоо ашаглалгада оруулагданагүй. Иимэ ... Тарбагатайн СПТУ болон Ивалгын гидромелиора... техникумдэ тохёолдоод байна.

...ар иимэһээ эдэ шухала барилгануудые саг болзор ... һайн шанартайгаар бариха, һаадгүйгөөр, дүүрэн ...нь хүдэлгэхэ гээшэ мүнөө үедэ тон ехэ удха ша... ... хэрэг болоно ха юм. Уһа сэбэрлэхэ бүхы түхеэрэл... ...эй барилгын хойноһоо нютагай партийна болон со... органуудай зүгһөө шанга хиналта табигдаха зэргэтэй. ...талаар илангаяа «Главбурятстрой», «Бурятцелин... трест болон «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй ...барилгашад дары түргэн, бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые ... уялгатай.

...арта Байгалаймнай уһанай арюухан сэбэр байхын ... али бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, түсэбөөр хараа... ...ан барилганууды саг болзор соонь ашаглалгада ... гээшэ манай республикын ажалшадай, олониито... нэрэ хүндын хэрэг мүн болоно.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ, СССР-эй МИНИСТРИУҮДЭЙ СОВЕДТЭ БА ВЦСПС-тэ

ПАРТИИН XXVI СЪЕЗД ДЭЭРЭ АБТАҺАН СОЦИАЛЬНА ПРОГРАММАТАЙ ЗОХИЛДУУЛАН, КПСС-эй ЦК, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ БОЛОН ВЦСПС ҮХИБҮҮДТЭЙ БҮЛЭНЭРТЭ ГҮРЭНЭЙ ТУҺАЛАМЖЫЕ ҮРГЭДХЭХЭ, ХҮН ЗОНИИЕ ПЕНСЕЭР ХАНГАЛГЫЕ СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУДЫЕ БЭЕЛҮҮЛГЫН ГУРИМ БА БОЛЗОРНУУД ТУХАЙ ШИИДХЭБЭРИ БАТАЛАН АБАБА.

Нэгэ жэлһээ бага бэшэ ажалай ниитэ стажтай аад, хүдэлжэ байдаг эхэнүүдтэ, мүн үйлэдбэридэ хүдэлэнгүйгөөр һурадаг эхэнүүдтэ үхибүүнэйнгээ нэгэдөө хүрэтэр харууһалһанайнь түлөө зарим хубиинь түлэлгэтэй амаралта Алас-Дурна зүг, Сибирь болон ороной хойто районуудта һарадаа — 50 түхэригэй, бусад районуудта һарадаа 35 түхэригэй хэмжээнэй түлбэритэй амаралта, мүн үхибүүнэйнгээ жэл хахадтай болотор харууһалһанайнь түлөө салин хүлһэень түлэлгэгүй нэмэлтэ амаралта иимэ болзорнуудта олгохо:

Алас-Дурна зүг болон Сибириин районуудта, ороной хойто районуудта (Карелиин АССР ба Коми АССР-тэ, Архангельскэ, Мурманскэ областьнуудта), мүн Вологодско, Новгородско ба Псковско областьнуудта (ороной хойто районуудта хараалагдаһан хэмжээнэй түлбэритэй амаралта эдэ областьнуудта олгохо) — 1981 оной ноябриин 1-һээ;

РСФСР-эй бусад районуудта, Украиниин, Белоруссиин, Молдавиин ба Прибалтикын республиканүүдтэ — 1982 оной ноябриин 1-һээ;

Казахстанай, Дунда Азиин ба Закавказиин районуудта — 1983 оной ноябриин 1-һээ.

Эдэ районуудта хүдэлдэг гү, али үйлэдбэридэ хүдэлэнгүйгөөр һурадаг эхэнүүдтэ түрүүшынгээ үхибүү түрэхэдэнь — 50 түхэригэй, хоёрдохи ба гурбадахи үхибүүгээ түрэхэдэнь 100 түхэригэй хэмжээнэй нэгэн доро үгтэдэг гүрэнэй тэдхэмжэ эдэ болзорнуудта түлэгдэхэ байна.

Хоёр болон тэрээнһээ олон үхибүүдтэй хүдэлдэг эхэнэрнүүдтэ үхибүүдэйнь 12 наһатай болотор түлбэритэй 3 үдэрэй нэмэлтэ амаралта 1981 онһоо эхилжэ олгогдохо.

1981 оной декабриин 1-һээ хойшо ганса бээ эхэнүүдтэ үхибүүн бүхэндэнь гүрэнэй тэдхэмжын хэмжээн һарадаа 20 түхэриг хүрэтэр дээшэлүүлэгдэжэ, үхибүүнэйнь 16 наһатай болотор (стипенди абадаггүй һурагшадта — 18 наһатай болоторнь) түлэгдэхэ байна.

«Гүрэнэй пенсинүүд тухай» СССР-эй Хуулиар тогтоогдоһон пенсинүүдэй доодо захын хэмжээнүүдые 1981 оной ноябриин 1-һээ дээшэлүүлхэ гэбэл:

I группын инвалид болоһоной ба бүлэ доторoo гурбан гү, али тэрээнһээ дээшэ ажал хэхэ аргагүй гэшүүдтэй байһан тэжээгшэ хүнөө алдаһанайнь түлөө — һарадаа 75 түхэриг хүрэтэр;

үндэр наһатай болоһоной, II группын инвалид болоһоной ба бүлэ соогоо ажал хэхэ аргагүй хоёр гэшүүдтэй байһан тэжээгшэ хүнөө алдаһанайнь түлөө — һарадаа 50 түхэриг хүрэтэр;

юрэ үбшэлһэнһөө уламжалан, III группын инвалид болоһоной түлөө — 26 түхэриг хүрэтэр, ажал дээрээ гэмэлтэһэнэй гү, али мэргэжэлһээ уламжалан үбдэһэнэй түлөө — һарадаа 30 түхэриг хүрэтэр;

уялгата албанда ябаһан рядовой бүридэлэй сэрэгэй албан хаагшын наһа баража, тэжээгшэ хүнөө алдаһан бүлэнэртэ — бүлын ажал хэхэ аргагүй хүн бүхэндэ — 38 түхэриг хүрэтэр, хүдэлмэрилэгшэд болон албан хаагшадай бүлэнэртэ ажал хэхэ аргагүй хүн бүхэндэ — һарадаа 28 түхэриг хүрэтэр.

Тэжээгшэ хүнөө алдахадань, тэрэ тоодо «Гүрэнэй пенсинүүд тухай» СССР-эй Хуулиар гү, али «Колхозуудай гэшүүдтэ үгтэхэ пенсинүүд ба тэдхэмжэнүүд тухай» СССР-эй Хуулиар 16 наһа хүрөөгүй үхибүүдтэ (һурагшадта — 18 наһа хүрэтэрнь) олгогдодог пенсиин хэмжээн үхибүүн бүхэндэ тоолон гаргахада, һарадаа 20 түхэригһөө бага бэшэ байхаар хараалагданхай (пенсинүүдэй эгээл дээдэ хэмжээнүүдһээ дээшэ гарахагүй).

Табан гү, али тэрээнһээ дээшэ үхибүүдые түрөөд, тэдэнээ найма наһатай болоторнь хүмүүжүүлһэн эхэнэрнүүдтэ, мүн гараха түрэхэһөө хойшо инвалид байгаад, найматай гү, али тэрээнһээ дээшэ наһатай болоһон үхибүүдэй эхэнүүдтэ ажалайнь стажай хүсөөдүй байгаашье һаань, пенсиин наһан хүрэтэрөө хүдэлхэ тухай эрилтэ табингүй 5 жэлһээ доошо бэшэ саг соо ажаллаһан, пенси абаха тухай хандатарнь ажалай гурбан жэлэй таһалгаряагүй стажтай һаань, 55 наһатай болоходонь, үндэр наһатайшуулда үгтэдэг хэмжээнэй пенсинүүд олгогдохо байна.

Хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар үхибүүдтэй 4,5 миллионһоо үлүү бүлэнэрэй, 14 миллион шахуу пенсионернүүдэй һуудал байдал һайжаруулагдаха юм. Иимэ зорилготойгоор жэл бүхэндэ гүрэнэй бюджедһээ 2,5 миллиард шахуу түхэриг гаргашалагдаха байна.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГАЯА УЛАМ БҮРИ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭЕ!

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГӨӨР

Август һара соо ходо борoo хуратай байбашье һаань, Яруунын районой колхоз, совхозуудай ажалшад нарата үдэрнүүдые хэрэглэжэ, ехэ тэжээл бэлэдхэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ 5 мянга гаран тонно хээрын үбһэн хурлагдаа. Тиихэдэ район догор нилээд ехэ талмайе олон жэлэй таримал ногоон эзэлдэг болонхой. Эндэһээ 4 мянга шахуу тонно үбһэн сабшагдаба.

Үбһэ ногооной ургаса энэ жэлдэ тиимэ муу гэхээр бэшэ. Энээниие хараадаа абажа, хүдөөгэй ажалшад ургаһан ногоогоо бултыень сабшаха гэһэн зорилго табина.

Мүн шэмэтэ тэжээл — силос, сенаж дарагдана, витаминтай ногооной гурил татагдана. Дүн хамта 15,117 тонно силос дарагдаба. 1255 тонно витаминтай үбһэнэй гурил бэлэдхэгдээ.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Тулдуунай совхозой үбһэшэд эрхимлэжэ ябана. Витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ талаар Нарһатын совхозой механизаторнууд эрхим амжалта туйлаба. Тэдэнэр 209 тонно иимэ гурил нөөсэлөө. Энэнь түсэбһөө 9 тонноор ехэ. Яруунын совхоздо мүн лэ урагшатайгаар витаминтай үбһэнэй гурил бэлэдхэгдэнэ.

Д.-Д. ГАРМАЕВ.
Яруунын район.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛНЭ

Хүдэриин совхозой бүхы отделенинүүдээр ябажа харахада, үбһэ ногоон яһала һайнаар ургаһан байна. Ботхон гэжэ газарта табигдаһан оньһожоруулагдамал звеное Юрий Степанович Будин хүтэлбэрилнэ. Тэрэ совхоз соогоо мэдээжэ болоһон түрүү механизатор юм. Тус звено һүүлэй мэдээгээр, 5000 центнер үбһэ һурилеед байна. Звенодо 15 хүн ажаллана.

Ю. С. Будинай звеногой тээ саанахана гурбан модоной газарта коммунист Доржо Намсараевич Дугаровай хүтэлбэрилдэг гар хажуураар сабшадаг звеное ажал дээрээ байхыень харабабди. Доржо Намсараевич даажа абаһан 82 гектар сабшалангаа үбэлдөө, хабартаа хэдэн удаа уһалһан байха юм. Мүнөө гектар бүхэнһөө 45 центнер хүрэтэр үбһэ хуряана.

Совхозой үнинэй хонишон-зуутан Федор Николаевич Зимирев гэр бүлөөрөө 590 центнер үбһэ хуряахын орондо, 980 центнер һурилеед байна.

— Мүнөө жэл ногооншье, кукурузашье, талханшье һайн ургаа. Һүүлэй мэдээгээр, 20 мянган центнер үбһэ хуряажа абаад, түсэбөө үлүүлэн дүүргээбди. Сентябриин 10 болотор үбһэеэ хуряажа дүүргэхэбди,— гээд совхозой директор Владимир Чимитович Балсанов манда хэлэбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Оньһожоруулагдамал звеное даагша Ю. С. Будин һүүлшын һури табижа байна. 2. Звеное даагша, луговод, КПСС-эй гэшүүн Д. Н. Дугаров.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.
Хяагтын район.

Худанай дунда һургуулиин һурагшад хоёр долоон хоногые ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ талаар габшагай ажалай үдэрнүүд болгохо үүсхэл гаргаад, түрэл совхоздоо туһалхаар гараба. Тус һургуулиин һурагшад 1200 центнер үбһэ бэлэдхэхэ уялга үбһэ хуряалгын эхилхэдэ абаа юм. Һурагшадай бригаданууд 1000 центнер үбһэ, 15 тонно модоной набша намаа суглуулжа, совхоздоо тушаагаа. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр үбһэ хуряалгаяа үргэлжэлүүлжэ байна.

ҺУРАГШАДАЙ ТУҺАЛАМЖА

Тиихэдэ һургуулиин нэгэдэхиһээ долоодохи класс хүрэтэр һурагшад витаминтай ногооной залаа суглуулжа тушаахаар уялга абанхай.

А. ЧИМИТОВ.
Хэжэнгын район.

ХОНИШОНОЙ ХУБИТА

Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Дамдин-Сурэн Гуруевич Цыбиков ниитынгээ һүрэг малда үбһэ тэжээл элбэгээр хуряажа абахын тула ехэхэн оролдолго гаргадаг юм. Ажахын түрүү хонишон мүнөө Майжага гэжэ газарта гэр бүлөөрөө үбһэ хуряажа байна. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, эдэнэр хорин гектар дээрэһээ дүрбэн зуун центнер һайн шанартай үбһэ хуряажа абаба.

Нүхэр Цыбиковэй ехэ хүбүүд Баир, Виктор, Цырен-Доржо гэгшэдынь үбһэ һурилхэ, гараар сабшаха хүдэлмэри хээ, харин багануудынь — бухал шэрээ.

С. ДАМДИНОВ.

ҮГЭНЬ БАТА

Үглөөгүүр эртэ тэнгэри үргэлжэ хара үүлээр бүрхөөгдэнхэй байһан аад, удангүй үүлэд унжалдан таһаржа, саанаһаань ходорһон наранай элшэ Үдын голоор сарба. Наранай энэ дулаахан элшэтэй хамта эндэхи үбһэшэдэйшье досоо уриин дулаан найдал түрэбэ хэбэртэй, ехэ соггой хүхюун боложо, ажалаа үргэлжэлүүлбэ.

— Һаянай энэ бороо юумэ хүүлэхээ болёод байнал. Ехэ юумэ орохошьегүй аад, бага аадарлаад лэ, һаатуулжа байна. Энэ жэлдэ ногоомнайшье бирагүй. Одоол һайса уһалагдаһан газар юм. Теэд хүйтэдөө. Тиигэжэл үбһэн һайн гарабагүй. Нёдондо абаһан үбһэнэйнгөө 70-аад процент абажа шадаа һаамнай, һайн һэн. Юрэдөө, иимэ жэлэй боложо байһые һайн ойлгожо, бидэ сабшалан дээрэ һогооборишье үбһэ үлөөхэгүйе оролдохобди — гээд, районой түрүү луговодуудай нэгэн, үбһэшэдэй бригадир Галихмат Булатович ехэл һанаагаа зобонгёор тэнгэриин шарай шэртэн байжа хөөрөө һэн.

Тэрэ сагһаа хойшо нилээд саг үнгэрбэ. Тэнгэриинше шарай сэхэлдижэ, үбһэшэдэй хүдэлмэри бүри түргэдэһэн байна. Тус звено 22 хүнһөө бүридэдэг юм. Тэдэнэй диилэнхи олониинь механизаторнууд. Юуб гэхэдэ, энэмнай гүйсэд оньһожоруулагдамал звено бшуу. Механизаторнууд В. Белов, Ц. Балданов, бусад жэл бүри үбһэндэ ябажа дүршэнхэй. Гадна звеногой гэшүүн бүхэн үглөө бүри гаража, косилкын ябахагүй газарта гараар сабшана. Тэдэнэр ожорһо, үрмэдэһэ, халаахай гэхэ мэтые сабшажа, ногооной гурил гаргадаг АВМ-дэ нилээд ехые эльгээһэн байна.

Хориин совхозой тус звено түсэбэй ёһоор гурба мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ ёһотой юм. Теэд тэдэнэр арга боломжоёо хаража үзөөд, энэ даабариа 600 центнерээр үлүүлхэ гэһэн социалис уялга абаа һэн.

— Энээнээ заатагүй дүүргэхэбди. Энэмнай хиниһээ абтаһан тоо бэшэ ха юм. Тэлэ бата найдамтай һуурпитай. Мүнөө үедэ бидэ сабшалангай гектар бүриһөө 15 центнер хүрэтэр үбһэ суглуулаад байнабди, — гээд бригадир мэдүүлнэ.

Һүүлэй мэдээгээр, эндэхид 2700 центнер үбһэ һурилеед байна. Үшөө һурилэгдөөгүй, тармагдаагүй ногоон ехэ. Тиихэдэ 40 гектар ногоон эдэ үдэрнүүдтэ унагаагдахань. Юрэдөө, богонихоноор хэлэхэдэ, үбһэшэдэй үгэ бата даа. Ажал хүдэлмэриньшье урагшатай.

Иигээд Галихмат Булатовай даадаг бригада үбһэ хуряалгынгаа хүдэлмэри дүүргээ бэшэ. Энэ жэлэй хүшэр хүндэ эрхэ байдалые хараадаа абажа, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрээ ушөө саашань үргэлжэлүүлхэ, шадаал һаа, ехэ үбһэ, тэжээл нөөсэлхөөр зоригжонхой хүдэлжэ байна. Энэнь ехэл һайшаалтай гээшэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Үдын голой эрье шадарай нютагуудаар сэлмэг үдэрнүүд тогтонхой. Тэрэниие һамбаашалжа, энэ бригадынхид ушөө эршэтэйгээр хүдэлхэ байһандань һэжэг түрэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, Галихмат Булатович, тэрэнэй даадаг бригадын гэшүүд жэлһээ жэлдэ хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг, найдамтай зон.

М. САНДАНОВ.
Хориин район.

ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

...ЛААН-ҮДЭ. Буряадай ...убликын бэлэдхэлэй ...тнуудта шэнэ ургасын ...һон орожо эхилбэ. Хяаг... районой Цыремпил Ран... ...вай нэрэмжэтэ колхозой ... гектар бүриһөө 30 центнер ороохо суглуул... Энэнь эгээл эрхим дүн ...но. Буряадай бусадшье ...нүүдэй таряашад ороохо ...жа эхилээ. Томо комп... отрядууд ургаса ху...

...ЕБОКСАРА. Чувашай ... ургуулагшад полидо ... Нёдондо жэлэйхиһээ нэгэ хахад дахин олон комбайнууд хүдэлнэ.

Автономито республика России Федераци доторoo энэ үнэтэ техническэ ургамал эгээл ехээр ургуулдаг юм. Бүхыдөө суглуулагдадаг хмелиин гурбанай хоёр хубиһаа үлүүниинь эндэ бэлэдхэгдэдэг. 2700 гектарта тэрэ тариганхай.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Хартаабха жэгдэ хуряажа эхилһэн Хойто Осетиин таряашад техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхые оролдоно. Полинууд дээрэ томо оньһожоруулагдамал комплекснууд болон отрядууд хүдэлнэ. Эндэ үндэр баян ургаса ургуулагдаа. Плантацинуудай гектар бүриһөө 270—300 центнер хүрэтэр хартаабха суглуулагдана. Энэнь нютагай селекциин үндэр баян ургаса үгэдэг хартаабхын сортнуудые ажахыда нэбтэрүүлһэнэй, газар ажал һайнаар эрхилһэнэй үрэ дүн болоно.

Хойто Осетиин хартаабхашад мүнөө жэл 65 мянган тонно «хоёрдохи хилээмэ» суглуулха уялга абанхай.

БАКУ. Азербайджанай таряашад намарай ургамалнуудай таригдаха полине нёдондонойхиһоо эршэтэйгээр хахална. Хаа хаанагүй хоёр дабхар плугуудые хэрэглэжэ, хүрьһэ һайн шанартайгаар бэлдэнэ, минеральна ба органическа үтэгжүүлгэнүүдые элбэгээр тараана.

КАЗАНЬ. Татарай овощ ургуулагшад үндэр баян ургаса ургуулаа юм. Жэшээнь, «Беркутовский» совхоздо В. Треповэй даадаг звено гектар бүриһөө 250 гаран центнер кабачки суглуулна. Энэнь түсэбһөө хоёр дахин ехэ болоно. Даабариһаа гадуур үгэрсэ, морхооб, бусад ургамалнууд суглуулагдана.

Автономито республикын ажалшад 22 мянга гаран тонно витаминтай продукци хэрэглэгшэдтэ эльгээнхэй.

ЧИМКЕНТ. Областиин таряашад жэлэй эхинһээ хойшо миллион тонно үбһэ малай үбэлжөөнүүдтэ эльгээгээ. Эндэ түрүүшынхеэ иимэ ехэ хэмжээнэй тэжээл бэлэдхэгдээ. Сенаж дараха даабари нэгэ хахад дахин үлүүлэгдэнхэй.

Үбһэ, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадагшад 1 миллион 800 мянган тонно бүдүүн тэжээл бэлэдхэхые шиидэнхэй.

ГРОЗНЫЙ. Чечено-Ингушетиин «Путь к коммунизму» гэжэ түрүү колхозой механизаторнууд габшагай шангаар ажаллана. Ажахыда габшагай вахтын 60 часай туршада намарай ургамалнуудай таригдаха 425 гектар газар бэлэн болгогдоод байба. Энэнь даабариһаа хоёр дахин шахуу ехэ болоно. Н. Синчинов, Н. Попов, С. Кулаков гэгшэдэй даадаг агрегадуудай экипажнууд мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

(ТАСС-ай корр.).

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ — МҮНӨӨДЭРЭЙ ЭРИЛТЭ

УЛААН ТУГАА ДЭЭРЭ ҮРГЭН

Манай барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын коллектив 1974 онһоо хойшо БАМ-ай барилгада хабаадалсажа, Шэнэ Уоян, Тоннельный, Янчукан посёлогуудые бодхоолсоо, авто-харгы доогуур уһа гаргаха соргонуудые тодхолсоо. Мүнөө ганса Шэнэ Уоян посёлогто 6 мянган хүн зон һууна. Эндэ байрын гэрнүүд, һургуулиин, соёлой байшангууд, саад, ясли, столово, магазинууд нилээд олоор баригдаа, баригданашье. Арбадахи табан жэлэй туршада манай поездын коллектив түсэбтэ даабаряа болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада үшөө ехэ барилга хэхэ даабаритайбди. Байгша ондо 17 миллион 404 мянган түхэригэй барилга хэхээр даабари абанхайбди. Иимэ ехэ барилга хэжэ, даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхын тула поездымнай хүдэлмэришэд оролдолго шадабари гаргахал болоно бшуу даа.

Социалис мүрысөө зүбөөр, һайнаар эмхидхэжэ, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые улам дээшэлүүлхэ, бүхы объектнүүдые саг болзортонь, эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушааха гэжэ булта хүдэлмэришэдэймнай оролдожо байдагынь ехэл һайн гээд һанагдана. Хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлһээ, оролдолго шадабариһаа ехэ юумэн дулдыдадаг ха юм. Тэдэнэй гаргаһан һайн һайхан үүсхэлнүүдые поездымнай захиргаан, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд саг дары дэмжэдэг, шадаха зэргээрэ туһалдаг байха юм.

Коммунис ёһоор ажалдаа хандажа, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэдэг, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд коллектив доторнай яһала олон. Эдэнэр хододоо даабаряа үлүүлжэ, бэшэндэə түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулһан лэ байдаг. Николай Васильевич Островскиин хүтэлбэридэг бригадын коллектив тон харюусалгатай объектнүүд дээрэ хүдэлжэ, даабаряа хододоо үлүүлжэ байдагаараа коллектив дотороо мэдээжэ болонхой. Эдэнэр ойдо модо бэлэдхэжэ, хүреэдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргадаг һэн. Энэ ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, поездынгоо коллективые барилгын материалаар дутамаггүйгөөр хангадаг юм. Шэнэ Уоян, Куморо посёлогуудта байрын гэрнүүдые нилээд олоор бодхоолсоо. Байгша оной эхинһээ уһа дамжуулха соргонуудые хабсаргаха ажал хэнэ. Алишье участогто ажаллахадаа, эдэнэр бүхы юумэеэ саг болзортонь, эрхим шанартайгаар хэхэ гэжэ эрмэлзэдэг.

Уһа дамжуулха соргонуудые хабсаргаха гээшэ тиимэ хүнгэн ажал бэшэ. Бетонщигой, модошо дарханай мэргэжэл заатагүй хэрэгтэй. Николай Островскиин хүтэлбэридэг бригадын гэшүүд богони болзорой туршада энэ ажалдаа дүршэжэ, муу бэшэ үрэ дүн туйлана. БАМ-ай 472-дохи километртэ уһа гаргаха сорго хабсаргаха даабаряа болзорһоонь 15 хоногоор урид дүүргээд, һайн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссида тушаагаа. Мүнөө эдэнэр БАМ-ай 494-дэхи километртэ соргонуудые хабсаргажа байна. Энэ объектын барилгые мүн лэ болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табиһан түс коллектив хоёр халаанай туршада барилга хэнэ. Энэ ехэ удха шанартай хэрэг. Оньһон техникэ, трактор, машинанууд миин байлгагдангүйгөөр ашаглагдажа, ехэ хэмжээнэй ажал хэгдэдэг юм. Ажалай бүтээсэ эрид дээшэлдэг.

Н. В. Островский арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд, бригадна подряд хэрэглэхэ гэһэн дурадхал оруулаа бэлэй. Хэнэйшье мэдэһээр, бригадна подрядые мүнөө хаа хаанагүй, промышленностьда, барилга дээрэ амжалтатайгаар хэрэглэжэ, эгээл үндэр бүтээсэ туйлана. Энэ олондо мэдээжэ болонхой ааб даа.

Нэгэдэхеэр, барилгын материал арьбалагдадаг, хоёрдохёор, хүдэлмэриин саг аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэдэг, оньһон техникэ миин байлгагдангүйгөөр ашаглагдадаг. Гурбадахяар, хүдэлмэришэд хэрбээ даабаряа саг болзортонь эрхим шанартайгаар дүүргээ һаа, нэмэлтэ түлбэри абадаг. Н. В. Островскиин бригадын коллектив БАМ-ай 472-дохи километртэ түмэр-бетон соргонуудые хабсаргаха даабаряа болзорһоонь урид эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэһэнэйнгээ түлөө 826 түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абаһан байха юм. Ажалдаа гээгдэнгүйгөөр гарадаг, эдэбхи гарган ажалладаг, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэдэг бригадын гэшүүд лэ урмашуулгын нэмэлтэ түлбэри ехээр абадаг юм. Залуу барилгашадые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд ехэ түлхисэ боложо үгэнэ.

Залуу мэргэжэлтэ В. Г. Багатуров комсомол-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилнэ. Энэ бригадын коллектив Кичерэ—Уоян гэһэн түмэр харгын барилгада хабаадалсажа байнхай. Эдэнэр уһа дамжуулха түмэр-бетон гурбан соргонуудые энэ участогто хабсаргажа, хараалагдаһан болзортонь ашаглалгада тушааба. Валерий Багатуров Москва хотын транспортна барилгашадай институт дүүргэһэн юм. Комсомолой путевкоор БАМ-ай барилгада ерээ һэн. Өөрынгөө дураар комсомол залуушуулай бригадын коллективые даажа абаад, шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ. Эдэнэр Н. В. Островскиин жэшээгээр бригадна подрядаар барилга хэнэ. Бүхы ажалаа эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаадаг болобо. Кичерэһээ Уоян хүрэтэр түмэр харгы бариха ажалые саг болзортонь дүүргэхэ хэрэгтэ эдэнэр бага бэшэ хубитаяа оруулалсана. Түрүү онол арга хэрэглэһэнэйнгээ ашаар лэ үндэр бүтээсэ туйлажа, даабаряа хододоо 25 — 30 процентээр үлүүлжэ, поездынгоо хүдэлмэришэдэй һайшаал маггаалда хүртэнэ. В. Г. Багатуровай хүтэлбэридэг бригадын коллектив мүнөө БАМ-ай 493-дахи километртэ уһа дамжуулха сорго хабсаргана. Хараалагдаһан болзорһоо 10 хоногоор урид энэ ажалаа дүүргэхээр уялга абанхай. Ажал хэрэгыень һайса хараад үзэхэдэ, эдэнэр үгэдөө хүрэхэ дүүрэн арга боломжотой гэжэ хэлэхэ байнаб.

Манай барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын хүдэлмэришэд харюусалгаяа улам дээшэлүүлэн, мэргэжэл шадабаряа нарижуулна, хүдэлмэриин олон янзын мэргэжэл шудална. Социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, шадаал һаа эгээл үндэр бүтээсэ туйлаха гэжэ эрмэлзэнэ. Хамтын хүсэн ехэл байдаг гээшэ ааб даа. Хамтаран оробол, хада ууланууды дэлбэ татахаш гээд арад зоной дунда хэлсэдэг. Энэ зүб. Манай поездын хүдэлмэришэд саашадаашье түрүү онол арга улам үргэн дэлисэтэйгээр хэрэглэжэ, барилгын объектнүүдые эрхим шанартайгаар, саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ гол шухала анхарал хандуулха.

Н. Л. Бутков, С. Г. Филатов, Г. И. Инешин, А. Ф. Кравцов болон бусадай хүтэлбэридэг бригадануудай коллективүүд бригадна подряд амжалтатайгаар хэрэглэжэ, даабаряа 60—70 процентээр үлүүлнэ, бүхы объектнүүдые саг болзортонь эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаадаг болоо. Поездымнай хүдэлмэришэд ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абажа, үдэр бүриингөө даабари үлүүлнэ. Олоной эдэбхи үүсхэл гарган, үнэн сэхээр ажаллаһанай ашаар байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада бүхы ажалайнгаа 70 процентыень бригадна подрядаар дүүргээбди.

Поездымнай коллектив байгша оной хоёрдохи кварталай туршада ехэ һайнаар ажаллажа гараа. Барилга хэхэ даабари 105,2 процент дүүргэгдээ. Ажалай бүтээсэ 11 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Манай коллективтэ 1981 оной хоёрдохи кварталай дүнгөөр КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой болон СССР-эй Транспортна барилгын министерствын профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугууд барюулагдаба. Поездымнай коллективэй нэрэ соло республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ.

Партиин XXVI съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэжэ байгаа манай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые яһала һайнаар эхилээд, һара, квартал бүриингөө даабари үлүүлнэ. Бидэ саашадаа бүри шангаар хүдэлжэ, Улаан тугаа алдангүй абажа ябахын туһа хүсэ шадалаа гаргахал болонобди. Хүдэлмэришэднай арга боломжонуудаа үшөөл һайнаар ашаглажа, шэнэ табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр эрид шиидэнхэй. Коллективнай урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэшье. Байгша ондо хараалагдаһан байрын гэрнүүд, промышленна объектнүүд сүм саг болзортоо ашаглалгада тушаагдахал байха.

А. ПАВЛОВ,
барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын хүдэлмэришэн, партбюрогой гэшүүн.

Комсомолой ажабайдал

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛ— ГОЛ АНХАРАЛДАМНАЙ

Мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин халуун хаһа ябажа байна. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр мал ажалые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ ороноймнай ажалшадай түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ зорилго болоно. Энээниие тон ехэ удха шанартайда тоолон, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретариат «1981 оной ургаса хуряалгада, хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ болон тэжээл бэлэдхэлгэдэ комсомолой организацинуудай хабаадаха талаар бэелүүлхэ зорилгонууд тухай, 1981 — 1982 онуудай малай үбэлжэлгын хаһые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тухай» тогтоол баталан абаһан байна. Тэрээн дотор комсомолшууд болон залуушуулай энэ хэрэгтэ булта эдэбхитэйгээр хабаадаха тухай хэлэгдээ.

Манай районой комсомолой организаци энэ ехэ хэрэгһээ хажуу талада үлэдэггүй юм. Мүнөө район дотор комсомол - залуушуулай 42 звено байгуулагдаад, үбһэ хуряалга дээрэ ажаллажа байнхай. Бүхыдөө 1347 хүбүүд, басагад энэ ажалда хабаадана. Илангаяа «Восточные Саяны» болон Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта комсомол - залуушуулай звенонууд олоор эмхидхэгдээ һэн. Энээнһээ гадна силос болон сенаж дараха, витаминтай ногооной гурил татаха звенонуудта олонхидоо комсомолшууд болон залуушуул хүдэлнэ.

Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин эхилхын урда тээхэнэ түс асуудалаар ВЛКСМ-эй райкомой пленум үнгэргэһэн байнабди. Энэ пленум дээрэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар районой урда ямар зорилгын табигдаад байһан тухай хэлсэһэн, тэрэниие дүүргэхын тула юу хэхэ тухай дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаһан юмди. Удаань колхоз, совхоз бүхэндэ энэл асуудалаар комсомолой суглаан болоо һэн. Иимэ суглаан дээрэ тодорхой социалис уялганууд абтаһан, мүрысөөнэй гурим баталагдаһан зэргэтэй.

Удаань «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-Һубагай отделениин Сэрэн-Доржо Будаевай толгойлһон комсомол-залуушуулай звено тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэе гэһэн уряатайгаар районойнгоо бүхы хүбүүд, басагадта, комсомол-залуушуулай бүхы звенонуудта хандаһан байна. Түс звеногойхид иимэ үүсхэл гаргахынгаа урда тээ өөһэдынгөө абаһан социалис уялга дотор 1000 центнер үбһэ хүдэлмэриин 30 үдэрэй туршада суглуулжа тушаахабди, эрхим шанартайгаар ажаллахабди, нэгэшье үдэр һаатахагүйбди, ажалайнгаа журам шангадхахабди гэжэ бэшэһэн шуу. Энэ үүсхэлыень районой комсомолшууд болон залуушуул һайшаан дэмжэһэн, уялгануудаа шэнэлһэн байна. Мүнөө үүсхэл гаргаһан звеногойхид хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула нэтэрүүгээр оролдон ажаллажа байнхай.

Мүнөө жэл манай райондо тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри хүндэ хүшэр байдалда үнгэржэ байна. Саг үргэлжэ ороһон бороо үбһэ хуряалгада һаад ушаруулаа. Гадна хожом болотор хүйтэн, шииг нойто багатай байһан дээрэһээ районой ажахы бүхэндэ шахуу ногоон урданайхидаа хүрэхэгүй ургаа. Гэхэ зуура бүхыдөө район соо 181 мянган центнер үбһэ сабшаха, 56 мянган тонно силос болон 5400 тонно сенаж дараха, 1850 тонно витаминтай ногооной гурил бэлдэхэ зорилго табигданхай. Энээнэй хахадһаа ехэнхинь манай комсомолшуудай, залуушуулай хүсөөр хэгдэхэ байна бшуу.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ хараад үзэхэдэ, ВЛКСМ-эй райком залуу үетэниие тэжээл бэлэдхэлгэдэ элсүүлхэ талаар тон харюусалгатай даабаритай болоо гээшэ. Комсомол-залуушуулай звено бүхэндэ комсомолой бүлэг байгууланхайбди. Групкомсоргнуудаар эдэбхитэй, залуушуулайнгаа дунда хүндэтэй комсомолшууд һунгагданхай. Тэдэнэр арба-арбан хоногоой дүнгөөр ВЛКСМ-эй райкомой бюрогой гэшүүдэй хабаадалгатайгаар суглаануудые үнгэргэжэ, дутагдалнуудаа элирүүлнэ, саашадаа юу хэхэеэ тодорхойлно.

Районой комсомол-залуушуулай звенонуудай дунда социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Арбан хоног бүхэндэ дүнгүүдынь гаргагдажа, түрүүлһэн звенонуудта дамжуулгын Улаан вымпел барюулагдана, тэдэнэй хүндэлэлдэ районой түб тосхондо Улаан туг үргэгдэнэ, нэрэнүүдынь районой Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ. Мүрысөөнэй ябаса харуулһан «дайшалхы» болон «сахилгаан» хуудаһанууд үдэр бүхэндэ гаргагдажа, үбһэшэдтэ тараагдана. Тиигэжэ хэнэй түрүүлжэ, хэнэй хожомдожо ябаһаниинь олоной дунда сахилгаан түргөөр мэдээжэ болоно.

Августын 10-най байдалаар мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, районой бүхы звенонуудай дунда соносхогдоһон байна. Тэрэнэй ёһоор мориной болон гарай хүсөөр үбһэ хуряажа байһан звенонуудай дундаһаа «Восточные Саяны» колхозой Сэрэн-Доржо Будаев, Бадма-Сэрэн Малзуров Даша-Нима Обоев гэгшэдэй толгойлһон коллективүүд түрүүлжэ ябана. Эндэхи сабшалан намаг налхитай, болдог болдирүутай тула эндэ үбһэ хуряалгын ямар нэгэн техникэ хэрэглэхын аргагүй. Тиигэбэшье дүрсагдагша звенонуудайхид 300 гаран центнер һайн шанартай үбһэ суглуулаа.

Харин хахад оньһожоруулагдамал болон гүйсэд оньһожоруулагдамал звенонуудай дундаһаа Саянай совхозой Е. Л. Аюшеевэй, «Сибиряк» колхозой С. В. Педорной, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой П. Б. Яндановай даадаг комсомол - залуушуулай звенонууд эрхимлэжэ ябана. Хахад оньһожоруулагдамал Е. Л. Аюшеевэй звено 700 центнер, гүйсэд оньһожоруулагдамал С. В. Педорной звено 1200 центнер үбһэ һурилэнхэй. Түрүүлһэн звенонуудай хүндэлэлдэ районой түбтэ Улаан туг үргөөбди.

Үбһэ хуряалга дээрэ һургуулиин һурагшад, студентнэр эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ехэ туһа хүргэжэ байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, Саянай совхозой Загтад гэжэ газарта Хэрэнэй дунда һургуулиин 8—10-дахи классуудай һурагшад физкультурын багша К. Ж. Дамбаевай хүтэлбэри доро хүдэлнэ. Һүүлшын арбан хоно-

ТУҺАТАЙ СЕМИНАР

Улаан-Үдын почтамтда агитаторнуудай семинар үнгэргэгдэбэ. Энэ семинарта хотымнай хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай агитколлективүүдэй түлөөлэгшэд хабаадаа.

«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, почтамтын агитколлективэй бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн асуудалаар элидхэл түс агитколлективые хүтэлбэрилэгшэ Э. Г. Кубальская элидхэл хэбэ. Партиин XXVI съездын материалнуудые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ тэрэ сугларагшадай анхарал хандуулһан байна. Тиихэдээ агитаторнууд ажалша коллективүүдэй ажабайдал пайн мэдэхэ ёһотой.

Удаань агитаторнууд дүй дүршэлөө халан абалсаа. Жэшээлхэдэ, хэлхээ холбооной юһэдэхи таһагай агитатор М. М. Бурдуковская коллективэйнгээ социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ агитаторнуудай ямар үүргэ дүүргэдэг байһан тухай хөөрэжэ үгөө. Тиихэдэ хэлхээ холбооной 15-дахи таһагай оператор М. Мантатова агитациин ашаг үрэ, шанар яажа дээшэлүүлхэ тухай асуудал дээрэ тогтоо. Удаань семинарта хабаадагшад хэлхээ холбооной 9-дэхи, 18 дахи, 19-дэхи таһагуудта хэгдэдэг ойлгуулламжын хүдэлмэритэй танилсаһан байха юм.

Б. СОТНИЧ.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДТА

ЗАХИРГААНАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГА ХИНАЛТА ДОРО

Мартен пеэшэнгүүдэй халуунние таһалгаряагүй шалгажа байха булад хайлуулгадахи тон шухала хүдэлмэри Челябинска металлургическа заводто дахинаа нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Энэ хадаа захиргаанай ажал ябуулгые хинаха эрхэтэй парткомой комиссиин эрид шууд эрилтын ёһоор бэелүүлэгдээ.

Мартенүүдэй халуун тухай саг дары мэдээсэжэ байлга булад хайлуулгын сагые богони болгохо, материалай гаргашые хорсохо арга сталеварта олгоно. Магниткын, Азовсталиин, Череповецэй булад хайлуулагшад иигэжэл хүдэлдэг гээшэ. Челябинскдашье баһа иимэ байгаа бэлэй. Теэд энэ шэнэ арга дүршэл эндэ ойро зуура хэрэглэгдэхэл гээд болишоо һэн. Ахамад механигай албан мартеновскэ цехүүдэй түхеэрэлгэнүүдые саг үргэлжэ хинажа байха хэрэг хангажа шадаагүй. Тингээдшье шэнэ оньһон түхеэрэлгэ хэрэгһээ гарашоо. Хэдэн жэлэй туршада эндэхи сталеварнууд хуушан гуримаараа хүдэлхэ баатай болоо һэн.

Алдуугаа заһаха, байдалаа хубилгаха гэжэ эндэхид оролдоогүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Халуунние таһалгаряагүй тодорхойлжо байха хэрэг һэргээхэ шухала байһан тухай асуудал партийна суглаан дээрэ табигдаһан байха. Гэхэтэй хамта ахамад механик, ахамад булад хайлуулагша коммунистнуудай оруулһан дурадхалнуудые ёһоор хэрэгсээгээгүй, анхаралаа табяагүй байшоо. Иимэ байдалай ушархада энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгые захиргаанай ажал ябуулга хинаха комисси бэе дээрээ даажа абаа һэн.

Тэрэ комисси ахамад мэргэжэлтэдэй нозог ябадалые элирүүлгээр хүдэлмэрөө хизаарлаагүй, харин энэ асуудалые шиидхэхэ, хүсэндэнь хүргэхэ арга зам заажа үгэһэн байха юм. Партийна эдэбхитэдэй хэһэн тобшолол заводой парткомой заседани дээрэ зүбшэгдөө. Хайлуулагдажа байһан буладай халуунние саг үргэлжэ тодорхойлжо байха гурим тогтоохын тула зохихо хэмжээ абахыень захиргааниие уялгалаа. Парткомой абаһан тогтоолой үндэһөөр заводой директор түсхай приказ гаргаһан байха юм. Тэрэ приказай дүүргэлтые комисси хиналта дороо абаа һэн.

Мартеновскэ хоёрдохи цех соо шэнэ түхеэрэлгэ хабсаргаха хүдэлмэри ябуулагдана. Иигэжэ мартагдашаһан шэнэ юумые эдэбхитэйгээр, бодотоор нэбтэрүүлгэ эхилбэ.

Энэ хадаа захиргаанай ажал ябуулгые хинаха комиссиин бэелүүлжэ байһан хүдэлмэриин нэгэ бодото жэшээ болоно. Иимэ комисси Челябинска металлургическа заводой цех бүхэндэ хүдэлжэ байдаг. Тиигэжэ үйлэдбэриин болон предприяти хүгжөөлгын үндэһэн шухала асуудалнуудые шэнжэлхэ аша туһатай хүдэлмэри ябуулна. Эдэ комиссинуудай бүридэлдэ 500 шахуу эрдэмтэй, эдэбхитэй мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэн коммунистнууд хабаадуулагданхай.

—Шухала, орёо асуудалнуудые шиидхэхэ арга зам бэдэрэн олохо гээшэ Урда-Ураалай партийна олонхи организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэн мүн. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, коммунистнууд захиргаанай ажал ябуулгые хинаха хэрэгээ һайжаруулха, ажахы эрхилэлгын онол дүршэлые улам нарижуулха асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулна, — гэжэ КПСС-эй Челябинска обкомой секретарь А. А. Ильичев хөөрэнэ.

Областиин эхин болон цехүүдэй партийна организацинуудта мүнөө 4500 комисси хүдэлнэ. Тэдэнэр үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын шухала шухала асуудалнуудые шиидхэнэ. Эдэ комиссинуудта 20 гаран мянган коммунистнууд һунгагданхай юм. Комиссинуудые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ, нэрэ хүндыень дээшэлүүлхэ асуудалда КПСС-эй обкомой таһагууд, партиин горкомууд, райкомууд, партийна комитедүүд саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг болонхой.

Партийна организацинуудта эхилээд байһан тоосоото һунгалтын кампаниин ябаха үедэ комиссинуудые бэлэдхэл һайнтай, эдэбхитэй коммунистнуудаар бүридүүлэн бэхижүүлхэ, түүхэй эдлэл, материал, түлишэ болон электрын элшэ хүсые гамтайгаар гаргашалха хэрэгые хинаха эрхэтэй 500 гаран комиссинуудые шэнээр һунгаха зорилго эндэ табигданхай.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлэн, партиин обком һалбари баримталан, комиссиин түрүүлэгшэнэрэй хэдэ хэдэн семинар үнгэргэхэнь, уулзалгануудые эмхидхэхэнь.

Е. ТКАЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ҺААЛИШАНАЙ ЗҮРГӨӨР

Зэдын районой түб Петропавловка тосхонһоо зүүн-хойшоо хорёод модоной зайда оршодог Хорёо гэжэ газарта энэ зун урда жэлнүүдэйхидэ орходоо нилээд ногоотой, холоһоо хүхэрэн уняартана. Хура бороогой иишэ багаар ороошье һаа, эндэ адууһа малай бэлшээхэ, эдеэлхэ яһала ногоотой бэлшээри бии хэбэртэй. Эндэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи һү һаалиин фермын мал зуһадаг юм.

Үдэрэй табан сагта гүүртэ дээрэ үдэшынгөө һаамда бэлдэжэ байһан һаалишадай шогтойгоор энеэлдэхэ, хүнэгүүдэй хангирха абяан, үхибүүдэй шууялдаха холоһоо суурятан дуулдана. Унайн утаан эндэ тэндэһээ ууян, дээшээ дэгдэн, ногооной, ая гангын үнэртэй худхаралдан, тархи эрьюулмэ аятай хоншуухан үнэр балшар жаахан наһыем һануулаадхина.

Хүнэгтэй уһа баряад, зуһаланайнгаа гэрһээ гаража ябаһан наһажаал эхэнэртэй золгожо, энэ гүүртые даагша Тамара Прелэевнае һурагшалхадамни, депутадай хэрэгээр районой түб ошоо һэн, мэнэ ерэхэ болоо гэжэ тэрэ дуулгаба. Тиигэжэ һаалишадтай хөөрэлдэжэ, ажал хэрэгтэйнь танилсаһаар байтарни Тамара Прелэевнашье ерэжэ, колхозой ахамад зоотехник Николай Мункуевич Дамбаевтай машинаһаа бууба.

«Тан тухай уншагшадтаа хөөрэхэ зорилготой ерээб»,— гээд сэхэ рууень хэлэжэрхихэдэмни, тэрэ урдаһаамни уринаар энеэбхилжэ: «Нам тухай бэшэхээр минии хэһэн юумэн үгыл даа. Манай коллектив тухай бэшээ һаатнай, би ехэ баярлаха байнаб. Тээ тэрэ үнинэй һаалишан Гүргэма Дарицыреновна ерэжэ ябана. Танилсагты»,—гээд эгээ түрүүлэн зогсожо хөөрэлдэһэн мүнөөхи наһажаал эхэнэртэймни дахинаа танилсуулба.

Хорёод жэлэй туршада һаалишанааршье, фермые даагшааршье хүдэлһэн, мүнөө пенсидэ гараһаншье һаа, тоо бүридхэгшөөр түрэл болошоһон коллективтээ ажаллажа ябаһан Гүргэма Дарицыреновна Сайнзуеватай золгоо һэм. Тэрэ ганса өөрынгөө ажал хараад ябадаг бэшэ, харин бүхы юумэнэй хойноһоо һанаагаа зобожо байдаг хүнүүдэй нэгэн юм. Һургуулиингаа һүүлээр һаалишан болохо хүсэлтэй фермэдэ ерэһэн залуу басагадта эхэ мэтээр һанаалаа табижа туһалдаг, тэрэнэй заабари доро хүдэлһэн һаалишадай олонхинь ажахынгаа түрүүшүүлэй тоодо ороһоор үнинэй. Тэдэнэй нэгэниинь гүүртые даагша Тамара Доржиева болоно. Үнинэй һаалишан мүнөөшье болотороо Тамарада туһалһаар, зүбшэл заабари үгэһэн зандаа.

«Нам тухай бэшэнхаар, манай коллективые онсолон тэмдэглээ һаатнай ехэл һайн байгаа...»—гээд Тамара Прелэевнагай хэлэһэн үгэнүүд мүнөөшье болотор шэхэндэмни дуулдаһаар.

Зүб даа. Тамара наһаараа үшөө залуу, һаял хори гаража ябаһан, олон үхибүүдэй эхэ. Тамарын бүтээхэ ажал хэрэгүүд үшөөл ехэ даа. Тэрэ Коммунис партиин гэшүүн, республикынгаа засагай дээдын зургаанай депутат. Нүхэрынь хүдөө ажахын институдта һурадаг, баһа гэрэй ажал гэжэ байха даа. Мүн өөрөөшье заочноор энэл институдта һурадаг юм. Яагаад, хайшан гээд эдэ бүгэдые үрдидэг юм гэһэн бодол досоомни ороо һэн.

—Бүхы һанаа бодолни ажалдаа, фермынгээ хэрэгэй түлөө тэмсэдэг байха. Ямар аргаар үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхэб? Һаалишадайнгаа ажалыень халташье хүнгэдхөө һаа гэжэ һанахаш. Фермэдэмнай техникэ ехээр дуталдадаг юм. Эндэ һаяхан МТЗ-80 түхэлэй трактор абажа, нилээд амараабди. Энэ трактор абахын түлөө нилээд ябагдаа даа. Бултадаал хэн хэмнайшье, сүлөөгүй ябана бшуу. Тиигээд хажуугаарнь тэжээл бэлэдхэдэг цехнэйшье хүдэлгэгдэнэгүй, тэжээлээ гараараа бэлдэхэ баатай болонобди. Мүнөө жэлдэ заабол энэ цехээ бүтээжэ, хүсэндэнь оруулха зорилготойбди. Колхозойнһоо залуу гэшүүдые гэр байратай болгохоһоо эхилээд, олон үхибүүдтэй айл бүлын хүүгэдыень интернат-һургуулида оруулха, һурагшадые зөөхэ машина олохо гэхэ мэтын асуудалнууд депутат хүндэ дууһахагүй даа, —гээд Тамара Прелэевна намдууханаар хөөрэнэ.

Тэрэнэй даажа байһан гүүртынхид «Коммунис ажалай бригада» гэһэн үндэр нэрэ зэргэтэй. Мүнөө тэдэнэр һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, июниин 6-да дүүргээ һэн. Энэ фермэ Хоолойдо оршодог нэгэдэхи һаалиин фермын һаалишадтай мүрысэдэг. Эндэ түрүү һаалишад Радна Дашиевна Шарапова, Ханда-Сүрэн Дамдиновна Цыбикова, Евдокия Батажаповна Цыбикова гэгшэд һара бүриингөө даабариие 130—140 процент дүүргэнэ.

—Фермэдэ бүхыдөө 9 һаалишад хүдэлдэг. Һү бага һаадаг, ажалдаа халирхайгаар хандадаг хүн гэжэ манай коллектив соо үгы,— гээд фермые даагша хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Алишье талаараа бэе бэеэ дэмжэн хүдэлхые оролдодогбди. Юундэб гэхэдэ, зунай гурбан һарада, дээрэнь сентябрь һарые оруулаад, үнеэн бүриһөө 1200 килограмм һү һаахаар хүн бүхэмнай уялга абаа һэн. Тэрэнээ бэелүүлхын хойноһоо оролдонобди.

Тамара һаалишанаар хүдэлжэ ябаһан эхэдээ бүри жааханһаа туһалжа, мал ажалай «нюусатай» танилсаһан байна. Тэрэ эхынгээ хүндэ үбшэндэ нэрбэгдээд, наһа барахадань, найман заахан дүүнэртээ үлэһэн юм. Тиигэжэ Тамара бага балшар наһанһаа ажабайдалай хүйтэн, халууниие нилээд бэе дээрээ мэдэрһэн, һургуулиингаа һүүлээр эхынгээ мэргэжэл үргэлжэлүүлжэ, эхэһээ дутуугүй ябаа.

1976 оной үбэл Тамара һаалишан болохо хүсэлтэйгөөр эхынгээ хүдэлһэн фермэдэ ерэжэ, 25 үнеэдые даажа абаа һэн. Залуухан басаган жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2450 литр һү һаажа, социалис мүрысөөнэй дүнгөөр ажахынгаа түрүүшүүлэй тоодо ороо бэлэй. Тиигэжэ тэрэниие сугтаа хүдэлжэ байһан нүхэдынь коллективээ ударидахыень дэбжүүлһэн байна. Тэрэ сагһаа хойшо Тамара басаган эгэшэ, дүүнэрэйнгээ найдабариинь харюулжа ябана.

—Мүнөө болоод байхада, Тамараяа фермые даагша болгоһондоо баярлажа ябадагбди. Урагшаа һанаатай, зэрлэг зоригтой, ажалдаа дуратай, сугтаа хүдэлжэ ябаһан хүнүүдтээ туһалхал гэжэ оролдожо ябадаг хадань баярлахаһаа ондоо манда юун байха бэлэй,—гээд сугтаа хүдэлжэ байһан нүхэдынь тэрэнээ ехэтэ магтажа байгаа һэн.

Г. РАДНАЕВА.

КРАСНОЯРСКА ХИЗААР. Саянай территориальна-үйлэдбэриин комплексын гол объект болохо Саяно-Шушенска ГЭС-эй баригдажа байгаа 170 метр үндэртэй хаалта Енисей мүрэн дээрэ бодхоогдоо. Ноябрин 7 хүрэтэр станциин зургаадахи агрегадые ашаглалгада үгэхөөр хараална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зургаадахи гидроагрегадай уһа дамжуулха түхеэрэлгэ хабсаргагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Олоной нюдэн хурса

ДУТАГДАЛНУУДТАЙ ЭБСЭШЭГҮЙ БАЙХА

…ймнай экономическа …циальна хүгжэлтын …н жэлэй түсэбүү- …шатай бэелүүлгэдэ …агшадай эмхинүүд …хубитые оруулалса- …гээшэ. Һүүлэй жэл- … районой партийна …иин зүгһөө ехэ ту- … ашаар тэдэнэй …лга үргэн дэлисэтэй …хиналтын, шалгал- …элмэриинь шанар …шэлнэ. Район до- …700 тухай хүнүүд …нагшадай хүдэлмэ- …эбхитэй хабаадана. …ти, организаци бо- …н зургаан бүхэндэ …нагшадай бүлэгүүд, …жын постнууд бай- …хай. Гадна хүдөө …мпаниинуудай ха- …н болоходо, үйлэд- … харюусалгатай га- … саг зуурын олохон … хүдэлжэ эхилдэг

…эй арадай хинал- … Хуулиин хү- …һон сагһаа райо- …тет бүлэгүүд болон …гаа хүдэлмэридэ … табижа, тодорхой … хүргэхые оролдо- … талаар манай ко- … штатнабэшэ 70 га- …хитэдһээмнай бүри- …бан таһагуудайнгаа …ние мүн лэ зохил- …обина. Комитедэйм- …хитэн бүхэндэ нэ- … тусхайлагдан даал- … Эдэ нүхэднай квар- …нэгэ дахин даалгаг- … бүлэгүүдтээ хүрэжэ, …ндэнь туһа хүргэжэ …римтай юм.

…ссиин арадай хи- … түрүү арга, оно- …лсал эмхидхэдэг …нэл хараадаа абан, …омитет штатнабэшэ эдэбхитэдтэйгээ хиналта шалгалтын талаар туһаламжаяа улам гүнзэгы удхатай болгохые эрмэлзэнэ. Арадай хиналтын бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй, постнуудые даагшанарай, мүн тиихэдэ штатнабэшэ инспекторнүүдэй һуралсалай семинар комитедэймнай дэргэдэ байгуулагдаһан байна. Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ районой предприяти, организаци болон эмхи зургаануудта эмхидхэгдэһэн арадай хинагшадай 24 һургуулида бүхы эдэбхитэдэймнай 83 процентнь һуража гараа. «Хэжэнгын гол» газетын хуудаһанууд дээрэ арадай хинагшадай заочно һуралсал нёдондо эмхидхэгдээ. Эдэ бүгэдэ арадай хинагшадай шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлгэдэ, шалгалтын хүдэлмэриин түрүү онол аргатай танилсалгада нилээд ехэ туһа хүргэһэн байна.

Энэ жэлэй түрүүшын зургаа һарын хугасаа соо комитедэй штатнабэшэ таһагууд 25 шалгалта үнгэргөө. Тэдэнэйнь 23-ниинь арадай хинагшадай районой комитедэй заседани дээрэ хэлсэгдээ. Гүрэнэй түсэб дүүргэлгээр, социалис зөөри хамгаалгаар, газар элдүүрилтээр хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд харагдаа һэн. Энэ хугасаа соо арадай хинагшад ажал хэрэгтээ албан хойрогоор хандаһанһаа тохёолдоһон 15.259 түхэригэй хохидолто ушарал элирүүлээ.

Албан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандажа, социалис зөөридэ гамтайгаар, эзэн ёһоор хандаха гуримые сахягүй, гүрэнэй түсэб дүүргэлтэдэ һаад тохёолдуулжа байһан ушарта хэмжээ абаагүй тушаалта 25 хүдэлмэрилэгшэдые арадай хиналтын районно комитет шанга харюусалгада хабаадуулһан байна.

Районоймнай ажахынууд байгша оной түрүүшын хахадта յһала һайн дүнгүүдые туйлаа. Һү, мяха гүрэндэ худалдаха түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдээ. Гэбэшье, манай ажахынуудта үшөөл дайралдаһаар байдаг олон дутуу дунданууд үгы гээшэ һаа, туйлагдаһан эдэ амжалтанууднай үшөө ехэ байха һэн ааб даа. Сабшалан, таряалангуудайнгаа ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бии байһан арга боломжонуудаа зүбөөр хэрэглэбэл, адууһа малай гарзалха ябадалые усадхажа шадабалнай ажахынуудаймнай экономико бүрил түргэнөөр хүгжэхэ зэргэтэй. Арадай хинагшад энэ талаар нилээд оролдолго гаргана гээшэ.

Комитет, тэрэнэй штатнабэшэ таһагууд, олон тоото бүлэг, постнууднай ажахынуудта техникэ хадагалгые, тэдэнние аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ ябадалые өөһэдынгөө саг үргэлжын хиналта доро абанхай. Энэ талаар абтаһан хэмжээнүүдэй ашаар районой совхозуудта техникые хадагалха, ашаглаха гуримууд муу бэшээр сахигдана. Энэ жэлдэ машина техникээ шанартайгаар заһабарилха, хабарай тарилгые богони болзорто үнгэргэхэ талаар районоймнай механизаторнуудай социалис уялганууд урагшатайгаар дүүргэгдээ. Энэ хэрэгтэ арадай хинагшадайшье хубита бии байха.

Районой предприяти, организаци болон эмхи зургаануудта түлишын-энергетическэ нөөсэнүүдэй хэр зэргэ ашаглагдадагые шалгажа байхаар арадай хинагшадай тусхай комисси байгуулагданхай. Нёдондо энэ асуудалаар 21 предприяти, эмхи зургаануудта 18 шалгалтын болоходо, 52 арадай хинагшад хабаадаа. Эдэ шалгалтануудай дүнгүүд арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ хэлсэгдээ. Элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые усадхаха талаар тусхай дурадхалнууд оруулагдаһан. Электрын элшэ хүсэ, түлишэ, тоһо үлүүсэ ехээр гаргашалагдадаг байһанда зарим хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга һануулга хэгдэһэн юм. Эдэ шалгалтануудай ашаар гансал үнгэрэгшэ жэлдэ район дотор 908.222 киловатт-час электрын элшэ хүсэн алмагдаһан байна.

Районой комитедэй хүдэлмэрине улам һайжаруулха, нүлөө ехэтэй болгохо зорилгоор арадай хинагшадай бүлэгүүдэй, постнуудай үүргэ дээшэлүүлгэ ехэ удха шанартай. Районой промышленна предприятинуудта, совхозуудта болон эмхи зургаануудта, организацинуудта 39 гол бүлэг, цехэй 20 бүлэг, арадай хинагшадай 18 пост хүдэлнэ. Эдэнэй хүдэлмэрине парткомуудай, партбюронуудай секретарьнарай орлогшонор, гэшүүд, поселково, сельскэ Соведэй гүйсэдкомой гэшүүд ударидана.

Һүүлэй һарануудай туршада эдэ бүлэгүүд 4—5 дахин элдэб шалгалтануудые үнгэргэһэн байна. Һайнаар ажаллагшадай тоодо Загаһатын совхозой арадай хинагшадай бүлэгые (түрүүлэгшэнь Д. Ц. Батомункуев), Чисаанын совхозой (түрүүлэгшэнь К. Я. Овчинников), Худанай (түрүүлэгшэнь В. Г. Красноеев), Хүртэйн (түрүүлэгшэнь В. И. Зобнин) леспромхозуудай, Хэжэнгын мехлесхозой (түрүүлэгшэнь Б. Г. Балданов) бүлэгүүдые нэрлэжэ болоно.

Загаһатын совхозой арадай хинагшад ажахыдахи хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга боломжонуудые элирүүлнэ. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулгын габшагай ажалай хоёр һарын соносхогдоходо, эндэхи арадай хинагшад үдэр бүхэнэй ажалай шанар шалгажа эхилээ һэн. Тэдэнэй шалгалтын ашаар ажахыдань районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй хүдэлһэн хүдэлмэришэдэй хуурмаг мэдээ үгэжэ, аяар 2000 тонно наг шэбхэ үлүү бэшүүлээд байһаниинь тодоруулагдаһан юм. Эдэ эдэбхитэдэй хүсөөр хабарай тарилгын үедэ 68 гектар таряалан дээрэ голодоһон элирүүлэгдэжэ, гэм зэмэтэнэй түлбэреэрнь тарилга дахин хэгдээ. Голодоһо таргагшад совхозой дирекциин зүгһөө шанга харюусалгада хабаадуулагдаа.

Эндэхи гол бүлэгэй түрүүлэгшэ Д. Ц. Батомункуев арадай хинагша бүхэнние шалгалтын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадуулна. Совхозойнгоо үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудтай зохилдуулан, бүлэг дотороо хэдэн секторнүүдые байгууланхай. Эдэ секторнүүдые бүлэгэй бюрогой гэшүүд ударидадаг байна. Квартал соо заатагүй нэгэ дахин бүлэгэй гэшүүдэй суглаан үнгэргэгдэнэ, һара бүхэндэ бүлэгэй бюро дээрэ шалгалтын дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Совхозой директор П. Б. Саганов, парткомой секретарь А. А. Аюржанаев арадай хинагшадай хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулжа байдаг. Совхозой партком арадай хинагшадай бүлэгэй хүдэлмэри тухай заседани дээрээ хэлсэжэ, тодорхой туһаламжа үзүүлжэл байдаг юм.

Арадай хинагшадай үгэһэн мэдээсэлнүүдээр нютагай Соведүүдэй зүгһөө хэмжээнүүд абтажа байха зэргэтэй. Теэд, сэхыень хэлэхэдэ, районоймнай арадай хинагшадай бүхы бүлэгүүд, постнууд һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй. Худанай, «Октябриин 50 жэл», «Первомайскиї» совхозуудтахи, Хэжэнгын райпогой, ДРСУ-гай арадай хинагшадай бүлэгүүдэй хүдэлмэри һуладанхай. Эдэ бүлэгүүдэй олохон гэшүүдэй тусхай даабаригүй байха ушар үзэгдэнэ. Шалгалта хэжэ, элирүүлэгдэһэн дутуу дутагдалнуудта акт табиха, дээшэнь мэдээсэжэ, эсэстэнь хүргэхэ, хэмжээ абхуулха ябадал туйлагданагүй.

Тэндэхи парткомуудай, арадай депутадуудай сомоной Соведүүдэй зүгһөө эдэ бүлэгүүдтэ ёһото анхарал хандуулагдаха болоһоор үнинэй.

Районоймнай арадай хинагшадай урда харюусалга ехэтэй зорилгонууд мүнөө табигдаад байна. Нийтын малда тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа, бүхы хүн зомнай хүсэ шадалаа элсүүлэн, һогооборишье ногоо үлөөнгүй сабшажа абахаар эрмэлзэнэ. Бригада, звено бүхэндэ арадай хинагшад өөһэдыгөө харуулха, шанартай һайнаар тэжээл бэлэдхэлгэдэ али болохоор туһалха зэргэтэй.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй бэелүүлэгдэжэ эхилһэн түрүүшын жэлдэ, үйлэдбэриин шухала газарнуудта байгуулагдаһан арадай хинагшадай бүлэгүүдэй, постнуудай хүдэлмэрине бүри үргэн дэлисэтэй, гүнзэгы удхатай болгохын тула нилээд ехэ оролдолго гаргаха байнабди.

Г. САНГАДИЕВ.
Хэжэнгын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН № 5

РАЙОНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ТҮНХЭН. Районой арадай хиналтын комитедэй ээлжээтэ заседани дээрэ гүрэнэй түсэб болон даабаринуудай дүүргэлтын хойноһоо хиналтаяа шангадхаха тушаа парти болон правительствын заабаринуудые дүүргэхэ талаар «Восточные Саяны» колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэй ямар хүдэлмэри ябуулдаг тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

«Восточные Саяны» колхозой арадай хиналтын гол бүлэг элдэб асуудалнуудаар 7 шалгалта үнгэргэһэн байна. Гэбэшье, гүрэнэй түсэбые дүүргэлтэ тушаа асуудалаар нэгэшье шалгалтын хэгдээгүй дээрэһээ түсэбэй дүүргэлтэдэ мүртэй нүлөө үзүүлэгдээгүй. Үбһэ хуряалга тус колхоздо муугаар ябуулагдана, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ түсэб бирагүйгөөр дүүргэгдэнэ.

Арадай хиналтын гол бүлэг колхозой отделени, бригада болон фермэнүүдэй бүлэгүүд, постнуудай ажал ябуулгые һайнаар хүтэлбэрилнэгүй. Арадай хинагшадые һургаха, тэдэнэй ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэгүй. «СССР-эй арадай хиналта тухай» Хуулиин эрилтэнүүдэй ёһоор харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдтэ анхарал хандуулагдаагүй байһаар.

Түс колхозой хүтэлбэрилэгшэд арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай хүдэлмэридэ анхарал багаар табина. Рейдовэ шалгалтануудые хэхэдэнь, автотранспортаар хангана гүй.

Гүрэнэй түсэб, даабаринуудые дүүргэлтын хойноһоо хиналтаяа шангадхахыень районой арадай хиналтын комитет тус колхозой гол бүлэгые уялгалба.

СЭЛЭНГЭ. Гусиноозёрскын арадай хиналтын комитет Сэлэнгын хэлхеэ холбооной узелай линейно-техническэ цехэй хүдэлмэри тухай асуудал хаража үзэбэ. Телефонно холбооной хүдэлмэрине район дотороо һайжаруулха талаар хэлхеэ холбооной узел (начальнигынь Е. Г. Соловьева), линейно-техническэ цех (начальнигынь Г. Г. Алексеев) зохихо хэмжээнүүдые абанагүй гээд арадай хиналтын комитет зааба. Хэлхеэ холбооной цехэй коллектив байгша оной хахад жэлэй туршада телефонуудые тодхохо түсэбөө оройдоо 53,3 процент дүүргэһэн байна.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада эбдэрһэн аад, заһагдангүй байдаг аппарадуудай тоо, үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 2,5 дахинаар олошороо.

Гусиноозёрскын телефонно түхеэрэлгэнүүд заһабарида илангаяа ехээр ороно. Гэхэтэй хамта гэртээ телефон тодхохо дуратайшуул тоо бүридхэлдэ абтанагүй. Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэн муугаар хэрэглэгдэнэ. Ноёхон, Үбэр-Зөөхэй нютагууд районойнгоо түбтэй телефонно холбоогүй байһаар. 2 мянган номертой станци арбадахи табан жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха ёһотой байһан аад, барилгань мүнөө болотор унжагайрһан зандаа.

Эндэ дурсагдаһан дутагдалнуудаа усадхахын түлөө зохихо хэмжээнүүдые саг дарыдань абаагүй байһанай түлөө хэлхеэ холбооной узелай начальник Е. Г. Соловьева, линейно-техническэ цехэй начальник Г. Г. Алексеев гэгшэдтэ зэмэ тохогдобо.

ЗАГАРАЙ. «Хамһабариин ажахынуудые саашадань хүгжөөхэ тухай» Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол Горхоной леспромхоздо хэр зэргэ дүүргэгдэнэб» гэһэн асуудал арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус леспромхозой дирекциин хамһабариингаа ажахыһаа продукци ехээр абахын түлөө оролдодоггүй байһаниинь элирүүлэгдэбэ.

1980 ондо 20 үнеэнһээ 16 тугал түлжүүлэгдээ, үнеэн бүриһөө 762 килограмм һүн һаагдаа. Эдэ дүнгүүд тус ажахыда бии байһан арга боломжонуудай хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэдэггүй байһанние гэршэлнэ.

Байгша оной 6 һарын туршада бүхыдөө 99 центнер һүн һаагдаа. Тэрэшэлэн 44 центнер һүн тугалнуудта уулгагдаа гэжэ тэмдэглээтэй байба. Суббото болон амаралтын үдэр һү зөөхэ машинагүй байһан тула үнеэдэз оройдоо 1 дахин һаадаг байба.

Һаалиинь фермэ дээрэ зоотехническэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Ушар тиимэһээ хэзээ, хэды түлэй абтахые мэдэхын аргагүй. Малшадые материальна болон моральна талаарнь урмашуулха гурим зохёогдоогүй байдагһаа уламжалан, хамһабариин ажахын хүдэлмэри хайша хэрэгээр эрхилэгдэнэ.

Загарайн районой арадай хиналтын комитет хамһабариин ажахын хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхахыень Горхоной леспромхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаба.

УЛААН-ҮДЭ. Улаан-Үдын Железнодорожно районой арадай хиналтын комитет комхозой управлениин автотранспортна предприятиин арадай хиналтын бүлэгэй хүдэлмэри тухай асуудал хаража үзэбэ.

ТУС АТП-гэй арадай хиналтын бүлэг партийна организацингаа хүтэлбэри доро автомашинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, түлишэ болон бусад материалнуудые алмаха, арьбалхын түлөө хэмжээнүүдые абана гээд комитет тэмдэглэбэ.

Арадай хиналтын тус бүлэг 1980 ондо, мүн байгша оной түрүүшын хахадта 18 шалгалта үнгэргөө. Социалис зөөри хамгаалха, ажалай журам һайжаруулха ба бусад асуудалнууд арадай хинагшадай хиналта доро ходо байгаа. Гэбэшье, автомашинануудай запасной частьнууд муугаар хадагалагдана гэжэ арадай хиналтын комитет шүүмжэлбэ.

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

ЭРИЛТЭ УЛАМ ШАНГАДХАХА

…убликын арадай хиналтын коми… ээлжээтэ заседани болобо. Тус … дээрэ «Гусиноозерскуголь» нэ… ОРС-ын предприятинуудта ху… наймаанай гурим эбдэдэг ба үй…ин коллективүүдые худалдаа най… талаар хангалгада дайралдадаг …нүүд тухай асуудал зүбшэн хэл…

Үйлэдбэриин коллективүүдые … наймаанай талаар хангалгада … дутагдалнууд бии байһаар. Ху… наймаанай гурим эндэ бүдүүли…эгдэнэ, гүрэнэй зөөридэ эзэн бу…даха ушар дайралдана гээд Сэ… районно Соведэй саг үргэлжын …тай сугтаа арадай хинагшадай … шалгалтын дүнгүүд харуулна.

…ноозерскуголь» нэгэдэлэй ОРС-…едприятинуудта (начальнигынь …нко) эд бараа болон эдеэ хоол …ха түсэб юрэнхы дээрээ дүүр…шье, гуроадахи предприяти бүхэ…түсэбтэ даабаряа дүүргэнэгүй, хан… шанар мүнөө үеын эрилтэнүүд…юусанагүй.

…мэ, огородой эдеэ, бусад про…дые хүн зондо худалдаха хэрэг … һайнаар эмхидхэгдээгүй байһаар. …сэ, избеосхо, шифер, цемент бо…рилгын бусад материалнууд ог…алдагданагүй. Днабедээр үошэл… оронoo хамгаалгын Агууехэ … инвалидуудта мяха болон бу…одуктнуудые худалдаха гурим …ые болотор тогтоогдоодүй бай… Зарим хүнүүдтэ мяхан үлүү ехээр …гдана. Үхиоүүдэй эмхи зургаа… эмшэлгын, бюджетнэ олон бу…ургаануудта мяха худалдалгын …ю хиналта хэгдэнэгүй. Ушар … худалдаанда хомор эдеэ хоо…йлнүүд гамгүйгөөр гаргашалаг… Тиигэжэ нүүрһэшэдые, энер…дые, Гусиноозерско ГРЭС-эй …шадые хангалгада бэрхэшээл… үшаруулагдана. Энэнь ажалша…идохо хэрэгтэ нүлөөлнэ.

…рхойлон хэлэбэл, хүүгэдэй сад…үдта, эмшэлгын болон бусад эм…гаануудта, Эсэгэ оронoo хамгаал…нан инвалидуудта мяха худал…эрэ зүүгээд, байгша оной түрүү…хадай туршада 26 тонно мяхан, …но колбаса, мяханай 23 мянган … консервэ худалдаа наймаанай хү…илэгшэдтэ, тэдэнэй танилнуудта …гдаһан байна.

…ын начальник нүхэр Назарен…хиралтаар худалдаанда хомор эд … болон эдеэ хоолой зүйлнүүд хэ…нэгээр, хэдэн центнерээр скла…ноһоо худалдагдадаг болоһон бай…

…инуудта элдэб сортын мяха нэ…ро эльгээхэ, хүнүүдые мэхэлхэ, …анда хомор эд бараа магазин…хадагалха баримтанууд тодорхой…

…ын эдеэ хоолой предприятинуу… түрүүшын ээлжээндэ эдеэ хоолой …нүүдаар хангаха гэһэн дээдэ …нуудай заабаринуудые ОРС-ын …рилэгшэд һайнаар дүүргэнэгүй. … оной июнь һарада ОРС-ын …на абаһан 74 тонно хартаабха …нуудта оруулагдаад, столовонууд…артаабхагүй зандаа байһаар. Сто…үд болон буфедүүдтэнь эдеэ хоол … технологи бүдүүлигээр эбдэг… муу шанартай. нэгэ адли эдеэн …ри хүн зондо дурадхагдана, эдеэ… сэнгые нэмээхэ ушар дайралда…итын эдеэ хоолой предприяти… хүн зониие хангалгын шанар муу: гараа угааха, аршаха арга олонхи ушарта байдаггүи. Гомдол ба дурадхалнуудые бэшэдэг дэбтэрынь хүнэй «хүрэшэгүй» газарта хадагалаатай байдаг. Тиин ОРС-ын хүтэлбэрилэгшэд хүн зоной бэшэһэн дурадхалнуудые саг дарыдань хаража үзэгдэггүи, дутагдалнуудаа усадхаха талаар хэмжээнүүдые абанагүй.

Гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар, хайша хэрэгээр хандадаг ушар баримтануудшье бии. ОРС-ын баазада хэдэн жэлэй туршада шэнэ сэргонууд, 20—49 мянган киловатт хүсэтэй компрессорнүүд үһа бороондо жэбэржэ, муудажа хэбтэнэ. 17 тонно цемент хэрэггүй боложо хаягдаа. Һүүлэй 1,5 жэл соо хараалагдаһан нормоһоо үлүү 3,3 мянган түхэригэй эд бараан хэрэглэмжэһээ гараа гэжэ тоологдоо.

Байгша ондо 17 мянган түхэригэй хартаабха гутаагдаһан байна. Гэбэшье шэнэ ургасын хартаабха хадагалха складуудынь шалгалта хэхэ үедэ заһабарилагдажа эхилээдүй байһаар.

Арадай хиналтын Гусиноозерско городской комитет, ОРС-ын арадай хиналтын бүлэг худалдаа наймаанай болон нийтын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрине хинаха асуудалда анхаралаа табинагүй, эндэхи горитой дутагдалнуудтайнь шанга тэмсэл ябуулнагүй.

Худалдаа наймаанай болон нийтын эдеэ хоолой хүдэлмэридэ олон дутагдалнуудтай байжа, худалдаа наймаанай гуримые бүдүүлигээр эбдэдэг байһанайнь түлөө «Гусиноозерскуголь» нэгэдэлэй ОРС-ын начальник А. В. Назаренко, начальнигай орлогшо Р. С. Коренева гэгшэдые тушаалһаань сүлөөлөөд, гурбан һарын салин хүлһэнэй хэмжээнэй зэргэ яла түлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри комитет баталан абаба.

Тэрэшэлэн ОРС-ын ахамад бухгалтер Л. И. Шиян донгодолгодо хүртөө.

* * *

Хурамхаанай хүдөө ажахын управлениин ажахынуудта үйлэдбэрилһэн пүнэй шанарые һайжаруулхын түлөө эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулнагүй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табинагүй гэжэ республикын арадай хиналтын комитедэй шалгалта элирүүлбэ.

Һү һаалиин фермэнүүдтэ ариг сэбэр наринаар сахигдадаггүи, зарим фермэнүүдтэнь һүнэй шанар шалгадаг лабораторигүй байдаг ушарһаа болоожо, муу шанартай һүн тушаагдана. Һаагдаһан һүн удаан саг соо нээлгэтэй амһарта соо байлгагдана, тиимэһээ шанарынь муудана. Ажахынуудай зоотехмэргэжэлтэд һүнэй шанарай хойноһоо хиналтаяа һуладуулханхай.

Эдэ бүхы дутагдалнуудһаа уламжалан байгша оной түрүүшын хахадта 1950 центнер муу шанартай һүн тушаагдаа, тиихэдэ 40 центнер һүн ажахынуудта бусаагдаһан байна. Тиигэжэ ажахынууд 11,5 мянган түхэригэй гарза хохидолдо ороо.

Колхоз болон совхозуудай арадай хиналтын бүлэгүүд һүнэй шанарай хойноһоо хиналта хэнэгүй, дутагдалнуудаа усадхаха талаар хэмжээнүүдые абанагүй.

Муу шанартай һү тушаадаг болоһон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, зоотехмэргэжэлтэдэй урда эрилтээ һуладуулһанайнгаа түлөө хүдөө ажахын управлениин начальник М. М. Дагаев шанга донгодолгодо хүртэбэ.

Манай штатнабэшэ корреспондент М. Сутуринай фото-зураг дээрэ Улаан-Үдын худалдаа наймаанай байшангай гадар хубсаһа худалдадаг таһагай наймаалагша Людмила Захаровна Соловьевае харанат. Тэрэ эдэбхитэй арадай хинагша байхаһаа гадна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр һунгагдаһан юм. Л. З. Соловьева коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэй, һурган хүмүүжүүлэгшэ юм.

«СОВЕТ ДЕМОКРАТИИН ШУХАЛА НЭГЭ ХУБИНЬ УДАРИДАЛГЫН ОРГАНУУДАЙ, ТУШААЛТА НЮУРНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ХОЙНОҺОО БҮХЫ ТАЛЫН АРАДАЙ ХИНАЛТА ЭМХИДХЭЛГЭ БОЛОНО. ГУРИМ ЭБДЭХЭ ЯБАДАЛ БҮХЭН, ХУУЛИ БУСА, ЗӨӨРИ ҮРИХЭ, ЖУРАМ ЭБДЭХЭ НЭГЭШЬЕ БАРИМТА АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ЭЗЭН ЕҺОНОЙ ХАРААНҺАА АЛДАГДАХА ЕҺОГҮЙ. ЭРШЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛХЭ, ДОБТОЛХЫГООР ХҮДЭЛХЭ. — ЭНЭЭНДЭЛ КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ ТЭДЭНИИЕ ШЭГЛҮҮЛНЭ».

(КПСС-эй XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлһээ).

ЭДЭБХИТЭДТЭЭ ТҮШЭГЛЭНЭБДИ

1980 ондо райпотребсоюзай арадай хиналтын гол бүлэгэй гэшүүдээр 17 хүн һунгагдаһан юм.

Гол бүлэг урид хараалһан түсэбэй ёһоор бүхы хүдэлмэреэ ябуулдаг. Арадай хинагшад эд бараа хүн зондо худалдаха түсэбэй дүүргэлтые, ажалай журамые, гүрэнэй зөөрине арьбадхаха, алмаха хэрэгые хиналта доро абаһан байна. Худалдаа наймаанай зарим организацинуудта түлишэ, электрын элшэ хүсэн болон материальна бусад баялигуудта эзэн бусаар хандаха ушар баримтанууд элирүүлэгдэһэн байна. Хилээмэнэй комбинадта ажалай журам, хилээмэ бариха технологи ямараар сахигданаб гэжэ арадай хинагшад шалгаад, тэрэ шалгалтынгаа дүнгүүдые үргэнөөр зүбшэн хэлсэһэн юм.

Манай районой эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд материальна эд хэрэгсэл, түлишэ, электрын элшэ хүсэ алмаха талаар бүхы арга боломжонуудые хэрэглэнэ гэхын аргагүй. Бэшүүрэй сельпо энэ жэлдэ 10,4 мянган киловатт час-электрын элшэ хүсэ, Бага-Куналейн —2,1 мянган киловатт-час түсэбһөө үлүү гаргашалһан, автобазын коллектив 884 литр бензин үлүү галдаһан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ организацинууд нэгэшье киловатт-час электрын элшэ хүсэ үлүү гаргашалаагүй юм гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Эдэ дутагдалнууд райпотребсоюзай правлениин дэлгэрэнгы заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэдэнние усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа һэн.

Арадай хинагшад харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдтэ ехэ анхарал хандуулдаг байна, «Олоной нюдэн хурса» гэһэн гаршагтай самбар дээрэ шалгалтануудай дүнгүүдые, абтаһан хэмжээнүүд тухай материалнуудые гаргадагбди.

В. И. Кононова, П. П. Онохова, В. П. Конечных, М. М. Туезова, А. Е. Утенкова, Л. С. Смолина болон бусад арадай хинагшадай өөрынгөө хүдэлмэридэ харюусалгатайгаар хандадагынь һайшаалтай. Эдэбхитэдтээ түшэглэн, хиналтынгаа хүдэлмэри саашадань улам һайжаруулха зорилготойбди.

Д. ИРДЫНЕЕВА,
Бэшүүрэй райпотребсоюзай арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ.

ФЕЛЬЕТОН

НЭЭЛГЭЭТЭЙ ҮҮДЭН, АНЯАТАЙ НЮДЭН

—Энэмнай юун гээшэб теэд?—гэжэ милициин инспектор Халим Базикович Низамеев асуудалаа дабтаба.

—Юун? Хаана?—гэжэ Зуев нюдөө бэлтылгэбэ.

—Хашаа соотнай энэ байгша...

—А, энэ гү?.. Бү мэдэел, хари...—Зуев ехэл гайхаһан маяг үзүүлнэ.

Иигэжэ бэе бэеэ ойлголсожо ядалсаһан хөөрэлдөөн Загарайн «Гигант» колхозой тракторист Зуев Александр Михайловичай гэрэй хашаа соо нилээд удаан үргэлжэлбэ. Час үлүүтэй милициин инспектортэй ярилдаад байхадаа, Зуев гэнтэл юун тухайда хөөрэлдэжэ байһанаа «ойлгожорхибол» хаш.

—Аа, энэ гү? Үбһэншье үшөө болоогүй, шэнэ сабшаһан ногоон гээшэл даа,—гэжэ «ойлгосогүйхэн» милиционертэ тэрэ тайлбарилжа эхилбэ. —«Матрёшка» сабшалан трактораараа хүрэжэ ерэбэб. Харан гэһэймнай, шэб шэнэхэн сабшагдаһан ногоон хэбтэжэ байбал даа, нохой халхай... Гэнтэ аадар адхаржархиг, үгышье бол, һэшхэлээр тиимэшэг хүн энэ худар хүрэжэ ерэшэг даа. Үбһэн гээшэмнай мүнөө юунһээшье шухаг, үнэтэй сэнтэй юумэн болоод байна! Тракторайнгаа хойно тэргэ шагтагалһан лэ хойноо, юундэ миин хаража байба гээшэбиб? Гансаарханаа һахы-һалаг ашажал орбо һаабзаб. Фермэ сэхэ абаашажа үгэхэ гэжэ ябатарни, гэрэйнгээ газаа ерэн гэхэдээ, тракторни, үйлөө харалхадаа эбдэршэбэ ха юм. Тингээд лэ хашаа руугаа зүдхүүлээд, бүхэли һүниндөө харууһалжа газаа хонохоео байгаалби.

Эдэнэй хажуудань байһан колхозой ахамад агроном В. Л. Яковлев, тракторист В. С. Киселев, хоёр нийтын зөөриин түлөө «оролдогшыпі» үгэ тообогүй. Тугаар һаяхана эдэ хоёр «Матрешка» гэгдэдэг сабшалан дээрэ шэнэ сабшагдаһан ногооной «хуряагдашаһан» байхадань, тэргэ шэрэһэн тракторай мүрөөр Зуеванда хүрэжэ ерэбэ ха юм. Энэ тэргэ ногооной түлөө үмсынгөө ганса асыешье Зуев мэгдүүтэй ажаллаһандаа сабшалан дээрэ орхижорхёо. Асагүй болошоһон энэ «үбһэшэмнай» асарһан ногоогоо һарабша, сарай руугаа тэрэ дарыдаа хэхэ аргагүйдэжэ, дээрээ ортошобо ха юм даа.

Энэ хүмнай һүүлэй һүүлдэ «бастригаар үбһэ бэлдэжэ» һурамхи байба. 1974 ондо Загарайн районой сүүд нийтын үбһэ хулгайлһанайнь түлөө хоёр жэлээр эрхыень хаһажа, зэмээ амсаха газартань ябуулһан байгаа. Болзороо хүсээгээд, энэмнай бусажа ерэхэдээ, һөөргөөл энээхэн харгыдаа ороһон байба. Халтирхай зүргэдөө гарахадаа тэрэ бэедээ յһалал найданги байгаа. Юуб гэхэдэ, гэрэйнь газаа хододоо бэлэн трактор гарадоронь байха, хээрэ сабшагдапан үбһэн ямаршье харуулгүй хэотэнэ ха юм. Ажалай дүүрэхэдэ, трактораараа зоргондоо гүйлгэхэдэ, хүршэдөө туһалхада янаб. Тэрэшни урдаһаашни миин хараад байхагүй, гарыешни «сайлгахал».

Иимэ «хэрэгэй» тон шанга хорюултайшье бол, «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ В. Лукашевич, ажахын ахалагша мэргэжэлтэд трактор, машинануудай айлнуудай газаа хонодогто дадашанхай гээшэ ха. Ягаа тушааниинь болоожо, ахалагша агроном тэрээхэн сабшалан дээрэ үдэшэлэн хүрэжэ ерэпэн юм.

Загарайн районой милициин таһагай мүрдэгшэ Татьяна Васильевна Загузинагай «Гигант» колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хэһэн эрилтэ бэшэг тон зүбтэй. Нийтын зөөри наринаар харууһалагдажа, наагуур табяатай байһан юумэндэ обтодог заримашуулай хулгайн зүргэ хаагданхай байха ёһотой ха юм. Гэн гэтэр, һаяхан Тайлсын совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй гэнтэ мэдэхэдэнь, «28-дахи километр» гэгдэдэг газарта хахад сабшалангайнь ургаса хуряагдашаһан байба бшуу. Автомашинаар, мотоциклаар эндэхи үбһэн шэрэгдэжэ, зарим айлнуудай хашаа соо орошоһон байгаа.

Инмэрхүү байдал Загарайн районой зарим ажахыда тушаалдаһаар.

Г. МАЗАНИК.

ҮНЭТЭ БАЯЛИГАЙ ЭЗЭН

—Байза, юунһээ эхилбэл һайн гээшэб даа,—гээд, Хангаловай нэрэмжэтэ республиканска нэгэдэмэл музейн хүдэлмэрилэгшэ Нина Базаровна Бадлаева уг удхыень зүбөөр ойлгуулхые хүсэһэн янзатай, ойро зуура бодолгото болон, хөөрэжэ эхилбэ.

—Хүнүүдэй музейдэ тушааһан юумэн эгээл урид мандаороно гээшэ,—гэжэ хэлээд, хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлбэ. — Һүүлээрнь тусхай дэбтэртэ бэшэгдээд, гүрэнэй бүридэлдэ абтажа, инвентарна номертой болоһоной удаа эрдэмтэдэй шэнжэлгэ гарадаг юм. Эрдэмтэд тэрэнэй хэзээ, хаана бии болоһые элирүүлдэг, шадаа һаа, ямар хүнэй бүтээл байһыень тодоруулдаг юм,—гэжэ хөөрэнэ.

Дурсагдаһан музейн фондын ахалагша хадагалагша Н. Б. Бадлаеватай баялигыень саашань харанабди.

Хүнэй хубсаһа хунарай гоёнь, элдэб янза түхэлынь бидэнниие гайхуулба. Эрэшүүлэй, эхэнэрэйшье тэрлиг, дэгэлнүүд элдэб үнгын торгоор, үнэтэ ангай арһаар гоёон шэмэглэгдэһэн.

Илангаяа XVIII—XIX зуун жэлнүүдтэхи Забайкалиин буряадуудай хубсаһа хунар һонирхолтой. Үнэтэй сэнтэй торгон бүдүүд дээрэнь алта мүнгэн утаһаар оёгдоһон луу болон тоти шубуунай дүрсэнүүд хубсаһыень гоёоно.

Эрхүүгэй областиин буряадуудай гутал, бээлэйнүүд утаһан угалзануудаар гоёогдоһон.

Урданай буряад дархашуулай бүтээһэн модон, зэд, мүнгэн зүйлнүүд—анга, сайн хайрсаг, табаг, оёорсог, тэбшэ, домбо, бообын хэб, абдар, шэрээ гэхэ мэтэ һонирхолтой байна.

—Нимэрхүү юумэнүүдые музейнүүдтэ харадаг байхат. Манай хүдэлмэридэ тэрэнэй авторые — хаана, ямар хүнэй хэһэниие элирүүлхэ гээшэ шухала юм, — гэжэ Нина Базаровна тэмдэглэбэ. —Харагты энэ мүнгэн дэнзэ. Энээниие Хориин районой Очиров Шоймпол гэдэг XIX зуун жэлдэ хэһэн байна. Эдэ алта, мүнгыень, шүрыень анхарагты,—гэбэ. Мүн лэ Очировай хэһэн мүнгэн хутагаар һонирхобобди.

Удаань XVIII зуун жэлэй бүтээлнүүдэй тоодо дурдагдаһан элдэб бурхадай дүрэнүүдые харабабди. Тэдэнэй дундаһаа Сэлэнгын районой Будаевай, Яруунын — Нима Цыремпиловэй бүтээһэн Будда, Сэлэнгын районой С-Ц. Цыбиковэй Аюша, Сагаан Дара-Эхэ, Гунгриг гэхэ мэтэнүүдэй хажууда зогсожо байхадамнай, нүхэр Бадлаева дүтэлжэ:

—Энэ Санжи-Цыбик Цыбиков гээшэ айхабтар уран гартай хүн байһан. Тэрэнэй бүхы бүтээлнүүд философско гүнзэгы удхатай байдаг. Тэрэ өөрөө тусхай һургуули эмхидхэжэ, уран бэлигтэй гушаад залуушуулые һургаһан юм. Цыбиков 1877 ондо Оронгодо түрөө, 1935 ондо наһа бараһан. Совет засагай үедэ тэрэ В. И. Ленинэй хоёр бюст бүтээһэн гээшэ,—гэбэ.

Буряад зоной үнинэй шатар даам наададаг байһан тухай XIX зуун жэлэй шатар гэршэлнэ. Үнинэй шатарай хажууда Хэжэнгын районой Содном Бодиевай модоор хэһэн, хожомоо 1940 оной Буряадай искусствын декадын үедэ москвагайхидта харуулагдаһан түүхэтэй шатар анхарал татана.

Арбан юһэдэхи зуун жэлдэ ажаһууһан буряад дархашуул бурхан шажанай темээр айхабтар гоё уран бүтээлнүүдые хэһэн байна. Тиихэдэ «Хүгжэмэй инструментнүүд» гэһэн гаршагтай таһалга соо бэшхүүр, хонхо дамаари, хэнгэрэг, үхэр бүрөө, сан табятай байна.

—Эндэмнай X—XI зуун жэлһээ эхилээд лэ мүнөө үе хүрэтэрхи юумэнүүд бии гээшэ. Хараба ха юмта даа, энэдхэг, түбэд, монгол болоод, аралжаа наймаанай харгыгаар баруунай оронуудһаа ерэһэн зүйлнүүд һонирхолтой аабза, — гэжэ Нина Базаровна тобшолон хэлэнэ. — Эдэ олон номой таг харыт даа. Эндэмнай орон доторойнмай миил хоёрхон экземплярай нэгэнинь байжа болохо. — гээд хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Хэрбээ эндэ байһан зүйлэй нэгэ бага муудаһан, эбдэрһэн, түгдэрэн, элэһэн, хуушарһаншье байгаа һаань, һэльбэн шэнэлдэг мастерскойнуудтай Москва, Ленинград хотонуудай түбэй музейнүүдтэ эльгээдэгбди. Заһажа болохоор юумэн эндээ заһагдадаг аабза даа. Бүд юумэнүүдые, хубсаһа хунар заһадаг хүнтэй болонхойбди. Зүүн зүгэй арадуудай искусстваар мэргэжэлтэ олдохо боложо байна. Тиихэдэ тон шухаг, эрдэм наукын талаар ямар нэгэ тусхай һонирхолтой зүйлнүүдтэ научна паспорт үгтэдэг,—гэжэ нэмэбэ.

..Тус фондо тоологдодог материал бүхэн тухай һонирхоболтнай, Нина Базаровна дүүрэн харюу үгэжэ шадаха.

Түрүүн эндэ хүдэлжэ байһан Жалсан Жапович Жабон ехэ юумэ мэдэдэг хүн байһан. Эндэ дархалдаг байһан Галдан Ленхобоевтой хамта тэрэ элдэб түрэлэй һонин юумэнүүдые хэлсэхэ. Эдэ үндэр наһатай, урданай олон юумые мэдэхэ хүнүүдһээ тэрэ олон юумэ дуулажа, хадуужа абаһан байна.

Нина Базаровна нүхэдтэеэ хамта эдлжэтэ выставкэдэ табихаяа номуудые бэлдэжэ байба. Тэдэ номууд тооһо шоройгүй сэбэр байха ёһотой. «Зунай шанга наранай элшые хэрэглэжэ, хубсаһа хунараа хатаажа, тооһо шоройень һэжэжэ байнабди. Тиигэжэ нарибшалаагүй һаамнай, хибэн хорхой эдижэ магад», —гэжэ тон өөрынгөө хубиин юумэ тухай хэлэжэ байһандал, тэрэ манда хөөрөө һэн.

Буряадай нэгэдэмэл музейн фондын материалнуудые хинагша Н. Б. Бадлаева эндэ байһан бүхы юумэндэ ёһотойл эзэн ёһоор хандадаг, хараха, үзэхэеэ ерэһэн айлшан бүхэнэй урда эртэ урда сагай, мүнөөнэйшье түүхэ һонирхолтойгоор дэлгэн хөөрэдэг юм. Даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэхээр, анхарал оролдолготойгоор хандадаг байһанайнгаа түлөө Н. Б. Бадлаева Буряадай АССР-эй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна. Тиихэдэ СССР-эй Верховно Совдэй Президиумэй байгша оной августын 7-ной Указай үндэһөөр «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаба.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭ…

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨ… ТҮГЭС ХҮСЭТЭ ХҮДЭЛӨӨ…

Амгалан байдалай уласхоорондын үдэр Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советэй урягаар сентябриин 1-дэ тэмдэглэгдээ. Гитлеровскэ Германиин дээрмэшэдэй гуримаар Польшо худар добтолон ороһоор, дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилһээр 42 жэлэй ойтой энэ үдэр тудалдуулан, үнгэргэгдэбэ. Гитлеровскэ фашизмда, Японой империализмда эсэргүү тэмсэлэй үеэр арадуудта ушарһан угаа ехэ гэмтэл хоролто хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ мартагдахагүйгөөр хадуугдаһхай. Хүн түрэлтэн энэ илалта туйлахын тула тон ехэ үхэл, хохидолдо ороһон — 50 миллион үлүүтэй хүн ами наһаяа алдаһан, хэдэн мянган городууд ба тосхонууд һандаргагдаһан байгаа.

Элдэб оронуудтахи эб найрамдалай тала барингшад эдэ гэмтэл хоролтонууд тухай һанажа, иимэ аюулта муухай хюдалсаанай дабтагдахагүйн тула шухала бүхы юумэ хэхээр зоригжон шиидэнхэй байһанаа элирхэйлнэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн Холбоото Штадуудай харата балмад түсэбүүдые тэдэнэр эрид шууд буруушаана. Тиимэ зэбсэгүүд США-да бүтээгдэжэ эхилһэн нейтронно зэбсэгтэй хамта хэрэглэгдэбэл, шэнэ дайнай шэжэм-детонатор, боложо магад. Мүнөө Европын бүхы оронуудта амгалан байдалай түлөө дэлгэрһэн хүсэн түгэлдэр хүдэлөөн дэлхэйн бүхы хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлнэ. Европодохи амгалан байдалай түлөө мүнөөнэй тэмсэл — бүхы хүн түрэлтэнэй ерээдүйн хуби заяанай түлөө тэмсэл болоно.

Шэнэ дайнай аюулые саран зайсуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгшэд КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хараалагдаһан, 80-яад онуудта бэелүүлэгдэхэ амгалан байдалай программа доторһоо зориг бадаруулха, этигэл батадхаха тобшолол заабари олоно. КПСС-эй … тоосоото элидхэл соо нүхэр Л. И. … невэй найруулһан тодорхой дура… нууд уласхоорондын эгээн … асуудалнуудые бүгэдэ ниитын … тайбан, арадуудай аюулгүй б… аша туһада шиидхэхэ зорилготой…

Совет үүсхэлнүүд олон асуудал… ракетно-ядерна ба юрын зэбсэ… хизаарлаха, хороохо, дэлхэйн б… сэгэй элдэб орон нютагуудтахи … шэлдээ, хёмороото оршон байдал… хаха, саран зайсуулха, шахардуу… далай һуларалгые тогтонижоруу… гүнзэгырүүлхэ, бүхы түбинүүдтэхи… нүүдэй хоорондо амгалан харилса… боо хүгжөөхэ асуудалнуудта хам…

Канадада болоһон 31-дэхи Паг… ско конференциин олохон делега… 50 оронине түлөөлжэ, тэрээндэ … лаһан элитэ мэдээжэ эрдэмтэд амер… ядерна ракетэнүүдһээ, нейтронно … сэгһээ арсахые, ядерна зэбсэгүүд… дилдэн түхеэрхээ болихые, США ба СССР-эй хоорондо бүтэмжэтэй … рэлдөө һэргээхые дурадхаа. НАТО… хэдэ хэдэн гэшүүн-гүрэнүүдэй с… демократическа ба социалис парти… дай түлөөлэгшэдэй Данидахи уулза… үедэ, тэрэшэлэн Уласхоорондын а… лан байдалай үдэрые тэмдэглэлгэ… баадагша бусад оронуудай үнэн сэ… долтой хэдэн зуугаад мянган зон … мэл эрилтэнүүдые табиһан байна. К… эй XXVI съездын трибуна дээрэһэ… хэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн, оло… лэнүүд дээрэ дахин дахин дабтаг… «Уласхоорондын оршом соо ам… байдал аршалан хамгаалхаһаа үлү… хала зорилго мүнөө манай партида… най арадта, тэрэшэлэн дэлхэйн … һүнүүдтэ байхагүй» гэһэн үгэнүүд… үдэрнүүдтэ онсо хүсэтэйгөөр дахин … дана.

НЭГЭ ХУДАЛ ҮГЫН ГУУЛЯ… ГАРАҺАН ГУТАМШАГ ЭСЭС ТУХА…

Сальвадорто «совет-кубын хамааралга» тухай худал хуурмаг үгэ тарааха гэжэ Рейганай захирган Сагаан байшанда һууряа эзэлһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо алы болохоор оролдоно байгаа. «Эндэхи орон нютагуудта коммунис аюулай» тохёолдохо хэбэр шэнжэ үзэгдэнэ гэһэн худал хуурмаг үгэ хүүрнүүдээр дэлхэйн олониитые айлгаха хүсэлтэй ябуулга хэнэ. США-гай империалис дарлалтаһаа, нютагай хэтэрүү баян буржуази-помещигүүдэй мүлжэлгэ хонжолгоһоо Эхэ ороноо сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэжэ байгаа сальвадоройхидые шуһан соонь шинхаха һанаатай сэрэгэй хунтада американ зэбсэгүүдые үгэхэ ехэ программа Вашингтон хараалан бэелүүлнэ.

Сальвадорой хүнтын зэрлиг аашануудые, Латинн Америкын энэ ороной дотоодын хэрэгүүдтэ үбэйлгүйгөөр хамаарха зорилготон политикаяа сагааруулха гэһэн Вашингтоной харата номиол тэрэнэй союзнигуудайшье зүгһөө тон һэжэгтэйгээр угтагдаа. Америкын политическэ мэдээжэ ажал ябуулагша, сенадай гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ байһан Ф. Черч энээн тушаа иигэжэ бэшэһэн байна: «Сальвадортохи хёмороон Совет ороной тухиралгын үрэ хоншолон гэһэншүүгээр рейганэйхидэй тайлбарилдаг байхада, харин Мексикэ, Венесуэлэ, Баруун Европо тэрэниинь зүб гэжэ тоолоногүй. Арад зоной … далай тэсэшэгүй хүндэ хүшэр болон… хойшолон мүн гэжэ ойлгоно».

Тиин, Сальвадор тушаа США-… баримталдаг, политика, тайлбарилаа… лээл, Вашингтоной зэлжээтэ … балмад ябуулга гутамшагаар буру… рөө. «Коммунис аюул тухай» … хуурмаг үгэ хүүр тэрэ дары гууля… раад, алуурша хүнтые Сагаан ба… гай дэмжэдэг байһые буруушааһа… дэлөөн улам үргэдэнэ. Энээнһээ … жалан, Рейганэй захирган, үнэндэ… хардалгада оронхой. Сальвадорой … волюционно демократическа фро… Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ ф… тые хоёр ороной хуулита ёһоор мэдэ… тухай франко-мексикан хамтын мэд… гэ дээрэ хэлэгдэһые баталан гэрш… Эдэ фронтнуудые «Москвагай, Гава… агентнүүд» гэжэ хардаха һэдэлгэ… шингтон гаргаһан байгаа.

Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ ф… тын, Революционно - демократиче… фронтын холбооe олон зоной хабаа… политическэ хүсэн гээд мэдэрнэбди… ришэлдөө хёморооe политическэ ар… хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр зайсуулха … зурганнуудые бии болгохо хэрэгтэ … нэр хабаадаха хуулита эрхэтэй … Мексикын ба Францини правительс… нууд мэдэрнэ гэжэ тэрэ мэдүүлгэ… торнь хэлэгдэнэ.

ТОҺОНОЙ ОРОНДО ТОМО БУУНУУД…

Холбоото Штадууд тон баян, томо буунуудыеньшье, тоһошье хэрэглэхэ аргатай гэхэ мэтээр Рейганэй захирган һаяхан лэ американецуудта һайрхан, этигүүлхые оролдодог байһан. «Дженерал моторсдо» таарамжатай һаа, США-дашье таарамжатай» гэжэ хэзээ нэгэтэ хододо дуулагдадаг байһан дууе засагай газарай немполшед хэрэглэн, сэрэгэй гаргашануудай ургалта монополинуудта, ажалшадта адли ашагтай туһатай гэжэ ойлгуулхые хүсэдэг байгаа. Гэхэ зуура, американецуудай мүнөө тэрэ дууе һанаха аргань һаланхай. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ — сэрэгэй-промышленна комплексын зэдэй найдуулдаг хүгжэн һалбаралгын түлхюур яашье бэшэ, харин саарһан мүнгэнэй үнын улам ехээр унаха, хүдэлмэригүйдэлгын олошорхо, ажабайдалай бүри ехээр муудаха зам болоно гэжэ американецууд өөһэдынгөө хүшэр хүндэ байдалһаа һайн мэдэхэ болоо.

Тэрээнһээ гадна, буу зэбсэгүүдые бүри олоор үрдилдэн түхеэрһэнһөө шалтагаалан, юрын эрхэтэдһээ гадна, мүн Пентагоной захил дүүргэдэггүй олохон аралжаа наймаашадшье дутаха, дуталдахые үзэнэ. Сэрэгэй гаргашануудые захагүй ехэ болгоһонһоо уламжалан, американецуудай хармаануудынь хооһорно. Америкын экономикын үндэһэ һуури муудана. «Президентын табидаг эрилтын ёһоор, худалдаа наймаанай ба түлөөһэнэй балансын үри гарзые бүри ехэ болгонгүй, саарһан мүнгэнэй үнын уналгые дэбэргэнгүй, Холбоото Штадууд сэрэгэйнгээ хүсэ жэлһээ жэлдэ нэм… шадаха гү?» гэһэн түбэгтэй асуудал… рана гэжэ «Крисчен Сайенс Мони… газетэ тусхайлан дурдаха баатай б… Тайлбарилан хэлэбэл, Америкын … шадалай үндэһэ һууриин — США … экономикын улам һуларан муудажа … хадань, сэрэгэй хүсэ бэхижүүлһэнэй … рэг бии гү? гэһэн асуудал гарана.

Рейганэй захирган эдэ һанаа … боонон асуудалнуудые хэрэгсэжэ… дайнда бэлэдхэлээ улам үргэдхэлгэ… түргэдхэлгын замаар улам саашаа … шана. Гэхэ зуура, президент Рейган… Холбоото Штадуудай экономическа … далай муудажа үргэлжэлһөөр ба… сошордолтой ушар баримтануудые … гүй байжа шадахаяа болёо. Сентяб… 2-то Чикагода үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ … дэрхэ баатан болоһон байна: 30 … онуудай ехэ доройтолгоһоо хойшо … дөө харагдаагүй ехэ хохидол эконо… кодомнай ушараа. США-да 60 … турша соо хэзээшье саарһан мүнгэ… үнэ иимэ ехээр унаагүй юм. 8 мил… шахуу хүн ажалгүй ябана. Федера… бюджедэй оршонь 10 жэлэй турша … гаргашаяа хаахаяа болиохой.

Бодото байдалынь иимэл байна. А… риканецууд мүнөө Рейганэй засаг… оанхадашье, тоһоной орондо томо … нуудые хэрэглэнэ, урдын президента… дэл үеынхиһөө бүри шангаар б… татаха, тайлбарилан хэлэбэл, дутаж… ядахые үзэхэ ушартай болоно.

Г. ШИШКИН
(ТАСС)

СПОРТ

ДҮРБЭН БҮЛЭГ БОЛООД…

Советскэ Союзай Герой Сергей Орешковэй нэрэмжэтэ паркын шатарай павильон соо эрэшүүлэй дунда Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн шатараар боложо байна. Мүрысөөндэ хабаадагшад дүрбэн бүлэг болоод хахад финалай мүрысөө эхилээ. Нэгэдэхи бүлэгтэ 14 шатаршан хабаадана. Эдэнэр мүнөөдэө зургаан уулзалга үнгэргэбэ. Эндэ ЛВРЗ-гэй инженер Александр Матвеев табан очкотой түрүүлжэ ябана. Эдир шатаршан Юрий Барнаков эрхимлэгшэһээ хахад очкогоор гээгдэнэ. Тиихэдэ һурагша Владимир Умяров, технологическа институдай студент Эдуард Халудоров гэгшэд дүрбэ-дүрбэн очкотой.

Хоёрдохи бүлэгтэ наадаһан арбан нэгэн шатаршад сооһоо ЛВРЗ-гэй Владимир Талханов дүрбэн наадаһаа гурбан очкотой болобо. Технологическа институдай студент Николай Матвеев 2,5, шатаршад Владимир Иринчинов, Виктор Назимов, Жалсан Шандибаев гэгшэд хоёр-хоёр очкотой.

О. ГАТЫПОВ.

ТОБШОХОНООР

ҺУР ХАРБАЛГА. Залуушуулай дунда «Динамо» бүлгэмэй Россоведэй шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн Шэтэ хотодо үнгэргэгдэбэ. Манай республикын «Динамо» бүлгэмэй республиканска Совдэй мэргэшүүл илажа гараа. Спортын мастернууд Янжима Цыренжапова М-1 упражненеэр харбахадаа, 1130 очко абажа, басагадай дундаһаа илалта туйлаба. Хурамхаанай дунда һургуулиин арбадахи классай һурагша Цыденжаб Будаев аха наһанай эдиршүүл сооһоо эрхимлэбэ. Энэл һургуулиин һурагша Баяр Ринчинов хүбүүдэй дундаһаа түрүү һуури эзэлһэн байна.

* * *

Залуушуулай дунда һур харбалгаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн сентябриин 11—14-дэ Кишинев хотодо үнгэргэгдэхэ юм. «Динамо» бүлгэмэй бэрхэ харбагша СССР-эй спортын мастер Ольга Воронина РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, энэ мүрысөөндэ хабаадахын тула һуралсал-һорилго хэжэ байна.

ФУТБОЛ. Клубай командануудай дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Һүүлшын наадануудта оньһожоруулагдамал шэлэй заводой футболистнууд судна бүтээлгын заводой командатай уулзахадаа урагшагүйдэжэ, 3:4 тоотойгоор шүүгдэшөө. Авиационно заводой түлөөлэгшэд прибор бүтээлгын заводой командые 3:0 тоотойгоор илаба. 26 очкотой болоһон прибор бүтээлгын заводой суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлжэ ябана. Эдиршүүлэй дундаһаа «Локомотив» бүлгэмэй түлөөлэгшэд эрхимлэнэ — 23 очкотой.

Хоёрдохи бүлэгэй командануудай дунда Буряадай мебель бүтээлгын, модо болбосоруулгын комбинадай футболистнууд илангаяа һайнаар наадана. Һүүлэй хэдэн уулзалгануудта илалта туйлажа, эдэнэр 28 очкотой болоод, түрүү һуури эзэлжэ ябана.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ТАСС • АПН •

ХИЛЫН САДАНАҺАА

ОНСО ЯАРАЛТАЙ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Намиби тушаа асуудалаар Африкын оронуудай гүйлтаар зарлагдаһан ООН-ой Генеральна Ассамблейн онсо яаралтай тусхай сесси эндэ хүдэлмэрөө эхилбэ.

ЮАР-ай хархис захирганай булимтаран эзэмдэһэн Намибида бэеэ даагаан байдал олгохо талаар шэглүүлэгдэһэн шиидхэбэринүүдые абаха гээшэ сессиин гол зорилго болоно. Намибида бэеэ дааһан байдал олгохо тухай хөөрэлдөөнүүдые баруун оронуудай, нэн түрүүн США-гай туһаламжа дэмжэлгээр Урда Африкын буруу һургэйнэйнь һүүлээр тэрэниие үнгэргэхэ тухай асуудал табигдаһан байна. Намибиин асуудалые һэн зүбөөр шиидхэхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые баруун оронуудай эрхэтэ бурууһ һургэһэн байгаа.

Мүнөө үедэ американ дипломати Намиби тушаа өөрынгөө түсэбые Африкын оронуудта баадхахые оролдожо байнхай. Тэрэнь энэ оронда сагаан шарайтай үсөөнхидэ «конституционно эрхэнүүдые» лаб хангаха гэһэн удхатай байна. Ондоогоор хэлэбэл, Намибида ЮАР-ай эзэрхэг зонхилолгые бэхижүүлхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Генеральна Ассамблейн тусхай сесси тушаа Вашингтоной тад һөөргэ хараа бодол баримталһаниинь гайхалтайшье бэшэ. ЮАР-ай расис захирганиие бүрин хүсэдөөр дэмжэхэ хараатай байһанаа США сессиин хүдэлмэриин түрүүшын үдэр үнөө дахин батадхаба.

НАРАСИМХА РАОГАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ДЕЛИ. Нейтронно буу зэбсэг бүтээн гаргалгаһаа арсахыень Холбоото Штадуудые этигүүлхын тула Инди болон ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй бусад оронууд оролдохо зэргэтэй гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй министр П. В. Нарасимха Рао мэдүүлбэ. Ядерна буу зэбсэгэй ехээр нөөсэлэгдэжэ, иимэ түхэлэй шэнэ буу зэбсэгүүдэй үрдилдэн бүтээгдэжэ байһан тушаа ниитэ нэгэн хараа бодолоо тайлбарилхын тула ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронууд ООН-ой Генеральна Ассамблейн болохоо байгаа хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэлтэнүүдые хэхэ юм гэжэ тэрэ Индиин парламентын депутадуудай асуудалнуудта харюусахадаа мэдээсэбэ.

Ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй бусад гүрэнүүдэй хамта Индиин правительство ядерна буу зэбсэгүүдые хураахын түлөө, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэлгые бүрин хүсэдөөр хорихын түлөө залан сэхээр тэмсэдэг гэжэ министр тэмдэглэбэ.

ЯПОН БА АСЕАН

ДЖАКАРТА. Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй нэгэдэлые (АСЕАН) политическэ хёмороо зуришэлдөөнэй гуламта болгохо талаар баруунай оронуудай ба Хитадай гаргалан хүсэлэл оролдолгонуудта Токио улам эдэбхитэйгээр хабаадана гэжэ Индонезиин ниислэл хотодо болоно байһан симпозиум элирхэйлэн гэршэлбэ. АСЕАН-ай гэшүүн-оронуудай ба Японой элитэ мэдээжэ экономистнууд, журналистнууд, политическэ ажал ябуулагшад тэрээндэ хабаадана.

Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй ба Японой хоорондохи экономическа холбоо барисаанай адли тэгшэ бэшэ шэнжэтэй байлгада уулсалгада хабаадагшадай анхарал хандуулхые АСЕАН-ай гэшүүн табан ороной түлөөлэгшэд оролдоһон байна. Японтой АСЕАН-ай харилсаа холбооной асуудалнуудые хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэй хүгжэжэ байгаа оронуудай холбоо барисаанай асуудалнуудһаа таһалжа болохогүй гэжэ Индонезиин вице-президент Адам Малик хэлэһэн үгэ соогоо тэмдэглээ.

«Камбучиин асуудал» гэдэгтэ хоёр талын ямараар хандаха байһанда «хамтынгаа хараа бодолые» дүтэлүүлхэ шухала гэжэ премьер министр Д. Судзуки симпозиумдэ эльгээһэн бэшэг соогоо гол анхаралаа хандуулһан байна.

Иигэжэ Токио Джакартада боложо байгаа хуралдаае АСЕАН-ние Индохитадай гүрэнүүдтэй хёмороо зуришэлдөөнэй замда гаргахын тула хэрэглэхые һэдэнэ бшуу.

ЮАР ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГАЯА ҮРГЭДХЭНЭ

ЛУАНДА. Анголын Арадай Республикын газар дайда дээрэһээ сэрэгүүдээ дары гаргаха гэһэн уласхоорондын олониитын эрилтые һэшхэл үбайгүйгөөр баһажа, ЮАР-ай расистнууд эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа түргэдхэнэ. ИРА-гай Обороной министерствын баримта мэдээнүүдэй ёһоор, ЮАР-ай 11 мянга гаран солдат, мүн Анголын арадай үбэгшадһаа бүридэһэн УНИТА гэдэг һүйдхэлшэдэй бүлэглэлэй банданууд, хулиһэншэдэй отрядууд мүнөө үедэ Кунене провинцида байрлана.

Преториин сэрэгүүдээ Анголоһоо гаргаха хараа бодолгүй байһые бүхы юумэн элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Анголын информационно агентство заана.

Кунене провинциин амгалан тайбан хото городуудые, һууриин тосхонуудые үнэһэн тоброг болгожорхёо. Расис авиаци һургуулинуудые, больницануудые бомбодоно. Дайн байлдаанай боложо байһан газарһаа шархатагшадые, эхэнэрнүүдые, үхибүүдые гаргажа ябаһан улаан хэрээһэтэй машинануудыешье буудана.

Вииндхугһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, ЮАР-ай хууль бусаар эзэмдэһэн Намибида, илангаяа Анголотой хилэлдэг хойто районуудта хашалта харшалалтанууд, хардалга мүрдэлгэнүүд хэгдэнэ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ДЕЛИ. ИНДИИН МИНИСТРЭЙ МЭДҮҮЛГЭ. Камбучиин экономикоео һэргээн хүгжөөлгэдэнь Инди шадаха зэргээрээ туһалха байха гэжэ Индиин худалдаа наймаанай, буладай ба шахтануудай министр П. К. Мукерджи Камбучиин Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Хун Сентэй эндэ уулзахадаа мэдүүлээ гэжэ ПТИ агентство мэдээсэнэ. Хоёр ороной хоорондын худалдаа наймаанай, экономическа харилсаа холбооной шухала асуудалнуудые тодорхойлхын тула сентябрь һарада Индиин делегаци НРК-да ерэхэ байна. Камбучиин техническэ мэргэжэлтэдые Индиин һургуулинуудта бэлдэхэ арга боломжо тухай шэнжэлэгдэхэ.

БОНН. СОЦИАЛ-ДЕМОКРАДУУДАЙ ЭРИЛТЭ. Амгалан байдал хангаха хуралдаанда хабаадагшад «шэнэ зэбсэглэхээр» хараалһан НАТО-гай түсэбүүдые таһалдуулха, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал зогсооно эрилтэ табиба. Энэнь Германиин социал-демократическа партиин үүсхэлээр Бонндо зарлагдаһан байна. СДПГ-гэй мэдээжэ а ж а л ябуулагшад, амгалан байдал хангахые урьалдаг ниитын элдэб эмхинүүдэй эдэбхитэд, эрдэм болон соёлой түлөөлэгшэд эндэ суглараа. Тэдэнэр буу зэбсэгүүдые хураахэ тухай хөөрэлдөө эмхидхэхэ тодорхой ябуулга хэхэ шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

США-гай авиалинийнүүдэй диспетчернүүд өөһэдынгөө эрхын түлөө тэмсэлые үргэлжэлүүлһээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: авиадиспетчернүүд бүлынгөө гэшүүдтэй хамта жагсаал хэхэеэ Чикагын үйлсэнүүдтэ гараба.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Эдир наһанһаа түүхэтэй». Л. Кассиль «Кондуит ба Швамбрани». 11.00— Г. Доницетти «Лючия Ди Ламмермур» гэһэн фильм-оперо. 12.30 —«Ой модоной аялга» — телевизионно баримтата фильм. 12.40—Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.35 — Социалис оронуудай телевиденинүүдэй баримтата фильмүүд. 16.25 — «Арадай аялганууд». 16.40 — «Бидэнтэй хэ, бидэнэр шэнгеэр хэ. бидэнэрһээ үлүүгээр хэ» (ГДР-һээ дамжуулга).

Улаан-Үдэ. 17.40 —«Байгал» (буряадаар).

Орбита. 18.10 — Уһанай спортоор Европын чемпионат. 18.25 — «Одо мүшэдые унагша» — тележурнал.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Саяан». «Хүдөө нютагта халуун хаһа эхилэнхэй». 19.30— «Ябаган хүнүүд ба жолоошод» —киноочерк.

Орбита. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.00 —Канадын кубогта хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Финлянди—СССР. Канадаһаа дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35 —Канадын кубогта хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канада—Швеци (3-дахи үе). Канадаһаа дамжуулга. 23.15— «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.30 — СССР-эй арадай артистка Ирина Богачевагай, В. Андреевэй нэрэмжэтэ ород арадай оркестрэй концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — «Томскын угалзанууд» —эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 —«Шатарай һургуули». (2-дохи дамжуулга). 13.40 — Ботаника. 5 класс. «Ургамалнуудай удха шанар». 14.00 —А. М. Горький «В людях», «Мои университеты». Экран — багшада. 14.45 — Географи. 7 кл., «СССР-эй географическа байдал ба хилэнүүд». 15.15 —«Былины». 5 кл. 15.15 — «Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 2 кл. 1-дэхи дамжуулга. 16.50 — «Норильск» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Мультфильм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советтэ ба ВЦСПС-тэ»— ТАСС-ай материал. Таряа хуряалга ба тэжээл бэлэдхэлдэ зорюулагдаһан материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Мал ажал — онсо шухала һалбари». «Үүсхэл гаргагшадай харюусалга ехэ» — Р. Гаязовай статья. «ДСК-да Улаан-Үдын саашанхи жэлтын асуудалнууд хэгдэнэ». «Үйлэдбэриин һуудалай эрилтэ ту…» «Правда Бурятии» … корреспондентын хэһэ… рэлдөөн. «Уряа-плака… лээр» — А. Проны… статья.

Гурбадахи хуудаһан… вет-индиин хани бар… үдэрнүүд». «Манай … Инди» —очерк. «Б… дэлхэйн һонин». «У… рондын шэнжэлэл».

Дүрбэдэхи хуу… «Шэнэ һонин, үйлэ хэ… тоо, баримта» — … нютагай һониной дээж…

Редакторай орлог… П. Н. НИМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-93, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Госу… ственного комитета Бурятской АССР… делам издательств полиграфии и к… ной торговли.
Н-00666 Заказ № 207 Индекс …